TRST, sreda
4. marca 1959
Leto XV. - Št. 54 (4208)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel.: Trst 94-638, 93-808, 37-338 . Gorica 33-82
Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podružnica GORICA: Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — MALI OGLASI: 30 lir beseda.

NAROČNINA: mesečna 480 lir — vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 30 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 1.440, polletno 720, četrtletno 360 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-1., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375

Končno poročilo o sovjetsko-angleških razgovorih

Nasprotja med državami se morajo rešiti z medsebojnimi pogajanji in ne s silo

Moskovski razgovori so olajšali prihodnja pogajanja - Nadaljevala se bodo pogajanja o podpisu izjave o nenapadanju - Mac Millan se je sinoči vrnil v London - Eisenhower povabil Mac Millana v Washington

MOSKVA, 3. — Mac Millan in Hruščev sta danes okoli poldne podpisala skupno angleško-sovjetsko izjavo o razgovorih. Poleg Hruščeva in Mac Millana so bili navzoči še Mikojan, Gromiko in drugi sovjetski predstavniki ter Selwyn Lloyd in drugi člani britanske delegacije. Po podpisu je Hruščev izjavil: «Sedaj je naloga zunanjih ministrov, da se brigajo za te zadeve. Jaz sem samo podpisal.»

Po podpisu je imel Mac Millan tiskovno konferenco, potem pa je skupno s svojo delegacijo odpotoval v London, kamor je prispel ob 18.45.

Skupna izjava se glasi: «Med svojim bivanjem v Sovjetski zvezi sta Mac Millan in Selwyn Lloyd imela priložnost za razgovore s sovjetskim ministrskim predsednikom Hruščevom in z drugimi člani sovjetske vlade, med katerimi z Mikojanom in zunanjim ministrom Gromikom.

Med razgovori so obravnavali nekatera najvažnejša vprašanja, ki so sedaj vzrok splošne mednarodne zaskrbljenosti. Obe strani pa sta upoštevali dejstvo, da se nekatera vprašanja tičejo mnogih drugih držav, poleg Sovjetske zveze in Združenega kraljestva. Čeprav nista ministrska predsednika začela pogajanj, so med desetdnevnimi razgovori lahko imela koristno izmenjavo pogledov o teh vprašanjih.

Izkoristila sta to priložnost, da obrazložita svoje stališče glede vzroke tega stališča, kar se tiče vprašanj, ki sta jih obravnavala. Prosta izmenjava mnenja je ustvarila boljše razumevanje medsebojnega stališča obeh vlad in je s tem kot tudi prispevala za prihodnjo mednarodna širša pogajanja, ki bodo sledila.

Ministrska predsednika sta menja, da bi napredovanje pri reševanju vprašanja razoroževanja bolj prispevalo k ohranitvi miru. Prispevalo bi k izboljšanju mednarodnega zaupanja in k zmanjšanju vojaškega bremena. Sporazumela sta se, da se bosta še dalje trudila, da se napreduje glede tega. Njun končni smoter je ustvarjena prepoved jedrskega orožja in uporabljanje jedrske energije samo v miroljubne namene. Vendar sta priznala veliko važnost sporazuma o ustavitvi jedrskih eksplozij v miroljubne namene ob uvedbi učinkovitega mednarodnega inšpekcijskega in nadzorstvenega sistema. Pregledala sta dosedanje delo ženevske konference o prekinitvi jedrskih poskusov in sklenila nadaljevanje napore, da pride do zadovoljivega sporazuma.

Mnenja sta, da bi tak sporazum zmanjšal napetost, odstranil morebitno nevarnost za človeštvo in življenje, ki jo povzročajo poizkusne jedrske eksplozije, in bi prispeval k ustavitvi prihodnjega razvoja jedrskega orožja.

Ministrska predsednika sta podrobno obrazložila stališče svojih vlad do vprašanj, ki se tičejo Nemčije, vštevši berlinske pogodbe z Nemčijo in vse s tem v zvezi. Sprejela sta v zvezi z nenapadalno pogodbo med Veliko Britanijo in SZ nejasno izrazil. Mac Millan pa je odgovoril, da je stališče Londona zelo jasno, kar izhaja tudi iz njegovih včerajšnjih izjav.

Dopisnik angleškega komunističnega lista «Daily Worker» se je skliceval na včerajšnje izjave Mac Millana, da se bo angleška vlada odpovedala svojim vojaškim zavezništvom «tistega srečnega dne», ko bo to mogoče storiti. «Ali obisk v Moskvi približuje ta dan?» je vprašal dopisnik. M. Millan je odgovoril, da je tre-

(Nadaljevanje na 4. strani)

razumela sta se, da bo delegacija, ki jo bo vodil britanski minister, v kratkem prišla na obisk v SZ, da se informira o razširitvi prihodnje izmenjave in to podrobneje, kakor je bilo mogoče med sedanjimi razgovori.

Ministrska predsednika sta izrekla prepričanje, da se bodo osebni stiki med predsednikoma vlad SZ in Združenega kraljestva nadaljevali v interesu razvoja prijateljstva in sodelovanja med narodi obeh držav ter v interesu ohranitve in okrepitve splošnega miru.

Skupni izjavi je dodana tudi dodatna izjava, ki predvideva, da bodo v drugi polovici marca začeli v Moskvi razgovore o kulturnih vprašanjih, ki naj privedejo do priprave programa za kulturno, znanstveno, tehnično in šolsko izmenjavo v tekočem letu.

Tiskovna konferenca Mac Millana

Po podpisu skupne izjave je Mac Millan odšel v časnikarski dom, kjer je imel tiskovno konferenco. Tu je med drugim izjavil, da bodo moskovski razgovori olajšali pogajanja, ki se bodo začela pozneje. Pripomnil je, da je mogoče in da je treba vsa vprašanja rešiti s pogajanji in to se bo tudi zgodilo. Dodal je še, da ni mogoče govoriti o podrobnostih razgovorov; ob povratku na Zahod pa bo o tem poročal francoski, ameriški in angleški vladi.

Zatem je Mac Millan izjavil, da so bili njegovi razgovori s sovjetskimi voditelji privatni. Izmenjava misli, med katero je vsakdo lahko prosto izrekel svoje mnenje, je omogočila obširno proučitev aktualnih vprašanj in iskanje sredstev za njih reševanje s pogajanji.

Kar se tiče angleško - sovjetskih odnosov, je Mac Millan izjavil, da so napredovali, zlasti kar se tiče kulturnih stikov. «Na tem področju, je pripomnil, so važna konkretna dejstva, in lahko se reče, da je obisk velikega števila časnikarjev v Moskvi skupno z angleško delegacijo sam na sebi ugoden znak, kakor tudi dejstvo, da je včeraj angleški ministrski predsednik lahko prosto govoril po sovjetski televiziji».

Glede trgovinskih dnosov je Mac Millan izrekel prepričanje, da se bodo konkretni rezultati dosegli med obiskom angleške trgovinske delegacije v SZ, in da bo mogoče trgovinsko izmenjavo med obema državama povečati.

Zatem je Mac Millan odgovarjal na številna vprašanja časnikarjev. Dopisnik «Pravde» je omenil, da se je Mac Millan včeraj v Kremlju v zvezi z nenapadalno pogodbo med Veliko Britanijo in SZ nejasno izrazil. Mac Millan pa je odgovoril, da je stališče Londona zelo jasno, kar izhaja tudi iz njegovih včerajšnjih izjav.

Dopisnik angleškega komunističnega lista «Daily Worker» je vprašal, ali sta ministrska predsednika govorila o nekaterih posebnih vprašanjih, ki se tičejo Združenega kraljestva in SZ. Sprejela sta izjavo o podobrila poročila o razvoju kulturne izmenjave. Ali poročilo je priloženo izjavi?

Prav tako sta pregledala stanje angleško - sovjetske trgovine. Z zadovoljstvom sta ugotovila, da teženja po dolgoročni trgovini med obema državama narašča in da je mogoče povečati izmenjavo. Spo-

Moskovski osnutek nenapadalne pogodbe

MOSKVA, 3. — Moskovski radio je nocoj sporočil, da je sovjetski zunanji minister Gromiko izročil v soboto Selwynu Lloydu osnutek nenapadalne pogodbe med SZ in Veliko Britanijo.

Osnutek pogodbe ima šest členov, ki so: «1. Obe strani svečano izjavljata, da ne bosta napadli in uporabili oborožene sile ali grozili s silo ena proti drugi. 2. Upoštevajoč, da postavljanje vojaških oporišč na tujem ozemlju ustvarja sume v odnosih med državami, slabša mednarodni položaj in veča nevarnost nove vojne, se pogodbeni stranki obvezujeta, da ne bosta dovolili tujih vojaških oporišč na svojem ozemlju in bosta zaradi tega odredili ukrepe, da v čim krajšem času likvidirata obstoječa vojaška oporišča, kjer koli so. 3. Vsa sporna vprašanja, ki bi nastala med obema strankama, se bodo morala rešiti v duhu medsebojnega razumevanja s pogajanji. 4. Če bi neka država uporabila silo ali grozila s silo proti eni od dveh pogodbenih strank, ne bo druga pogodbena stranka nudila državi, ki je uporabila silo ali pa grozila s silo, nobene neposredne pomoči in bo sprejela vse mogoče ukrepe za mirno rešitev spora. 5. Pogodba bo ostala v veljavi 20 let od dneva, ko bo stopila v veljavo. 6. Pogodbi se lahko pridružijo vse druge evropske države in tudi ZDA.»

Nadaljuje se tekmovanje med SZ in ZDA za osvajanje vesolja

Ameriški satelit «Pioneer IV» leti proti Luni in Soncu

Raketa s 6 kg težkim satelitom je bila izstreljena včeraj zjutraj ob 6,11. - Ob 21. uri je bila že 182.640 km od Zemlje - Leteti bi morala mimo Lune v oddaljenosti 32.000 km, toda zaradi odklona od preračunane poti bo letela vsaj 60.800 km od Lune - Njena pot okrog Sonca bo trajala približno 14 mesecev

CAPE CANAVERAL, 3. — Ob 6.11 (po srednjeevropskem času) so iz Cape Canaverala izstrelili raketo «Juno II.» s satelitom «Pioneer IV.», ki bi moral leteti mimo Lune v njeni bližini, nato pa preiti na krožno pot okrog Sonca. «Pioneer IV.» bi moral leteti približno 16.000 km od Lune okrog 34 ur po izstrelitvi.

Deset minut po izstrelitvi je ameriška agencija za vesolje «NASA» sporočila, da so se vsi štirje stadiji rakete «Juno II.» prižgali, kot se je računalo. Obenem je bilo objavljeno, da je ta izstrelitev prva in zadnja v seriji poskusov, ki so bili določeni za zbiranje znanstvenih informacij o razmerah v višjih sferah v okviru udeležbe ZDA pri mednarodnem geofizikalnem letu. Nadaljnji poskusi bodo izven okvira geofizikalnega leta.

Radijska postaja Mackay v Southamptonu, Long Island, je javila, da je ob 6.16 prejela znake iz satelita. Znaki so bili najprej šibki, toda polagoma so postali močnejši.

«Pioneer IV.» je stožčasta naprava, ki tehta 6 kg ter je določena za zbiranje informacij o jakosti in točnih dimenzijah obeh pasov žarkov, ki se imenujejo po «Van Allenu» ter obdajata Zemljo, in za dobavo podatkov o sestavi plinske «plazme», ki jo povzročajo sončni izbruhi. V primeru uspeha bo satelit meril tudi jakost kozmičnih žarkov, ki se širijo skozi medplanetarni prostor nad vplivom zemeljskega magnetnega polja.

Hitrost «Pioneerja IV.» se bo polagoma zmanjševala med petimi šestinami 368.000 km dolge poti, ki loči Zemljo od Lune. V zadnjem delu poti pa bo nanj delovala naraščajoča privlačnost Lune in «Pioneer IV.» bo šel po zaviti poti proti Luni in pri tem bo njegova hitrost naraščala. Ko bo prispel v razdaljo okrog 32.000 km od Lune, bo «Pioneer IV.» sposoben «obvestiti» opazovalce na Zemlji, da je to etapo prevozil. To se bo zgodilo s pomočjo fotoelektričnega sistema z imenom «Sensor», ki ima dve celici, ki sta občutljivi za luč, ki jo odbija plošča Lune. Ko bo potem satelit zajela privlačnost Sonca — potem ko bo obkrožil Luno — se bo polagoma spravil na krožno pot okrog Sonca in njegova življenjska doba bo praktično večna kot pri «Luniku», ki so ga Sovjeti izstrelili konec preteklega leta.

Raketa s satelitom «Pioneer IV.» se je dvignila s silnim treskom; za njo je bil viden bel plamen. Najprej se je dvigala počasi, potem pa vedno hitreje. Še prej kot čez minuto se je «Juno», ki se je v začetku dvigala navpično, začela nagibati proti vzhodu. Tri ali štiri minute je ta od ljudi ustvarjena zvezda svetila med drugimi zvezdami, potem pa je izginila, kakor bi jo vesolje vsrkalo. Na obrežju Cocoa Beach se je zbralo na tisoče oseb, ki so prisostvovale izstrelitvi rakete.

Ogromni radioteleskop v Jodrell Banku (Velika Britanija) je ujel močne znake s satelita 13 minut po izstrelitvi. Predstavnik laboratorija «Lincoln» na tehnološkem inštitutu v Massachusettsu je sporočil 20 minut po izstrelitvi, da sprejema inštitut redne, jasne in močne znake. Satelit «Pioneer IV.» je opremljen z oddajnikom, ki mora neprestano oddajati znake na frekvenci 960,05 megacikla in to skozi 90 ur, kar je še dosti časa po letu mimo Lune.

Ze zgodaj zjutraj je ravnatelj radioteleskopa v Jodrell Banku prof. Lovell izjavil, da je raketa za več stopinj izven določene poti, da pa ne zna povedati, kaj naj to pomeni. Tudi v Washingtonu so potrdili, da je «Pioneer IV.» nekoliko izven preračunane poti, da pa lahko kljub temu doseže Luno v predvideni razdalji.

Teža celotne rakete z rezervo tekočih goriv vred — tekoči kisik in petrolej — znaša 60 ton. «Juno II.» sestoji iz 4 stadijev: prvi stadij je spremenjena verzija balistične rakete srednjega akcijskega radija «Jupiter»; drugi stadij je krožni šop enajstih raket «Sergeant» na tekoče gorivo v skupni teži 315 kg; tretji stadij tvorijo tri rakete «Sergeant», druga ob drugi, v skupni teži 93 kg, in četrti stadij, na katerem se nahaja pravi satelit, predstavlja ena sama raketa «Sergeant» v teži 26 kg.

V satelitu «Pioneer IV.» je radijski oddajnik na baterijo, ki oddaja moduliran znak na frekvenci 960.05 megacikla ter dva Geigerjeva števca, potencirana za zaznamovanje izžarevanj. Nadalje je satelit opremljen z omenjenim sensorjem.

Nosilno raketo satelita «Pioneer IV.» so izdelali znanstveniki v vojaškem arzenalu Huntsvillu v Alabami pod vodstvom Wernerja von Brauna. Instrumente za satelit pa so izdelali v laboratoriju v Pasadeni in so zlasti delo dr. Williama Pickeringa.

Kot je znano, so prvi «Pioneer» izstrelili lani 11. oktobra po ponesrečeni izstrelitvi rakete «Thor-Able» 17. avgusta. «Pioneer I.» je dosegel razdaljo 113.000 km od Zemlje, nakar je zopet padel v zemeljsko atmosfero. Drugi poskus novembra se je ponesrečil že takoj po izstrelitvi. «Pioneer III.», ki so ga izstrelili 6. decembra, pa je dosegel razdaljo samo 101.000 km.

Družba «International Telephone and Telegraph» javlja, da se v vojaškem arzenalu Redstone v Hunstvillu uporablja nov radijski sprejemnik, ki ga je družba izdelala in s katerim skušajo slediti poti satelita «Pioneer IV.».

Ob 7.18 so sprejeli znake s satelita tudi v Bonnu v eni izmed opazovalnih postaj, ki so jih postavile ZDA v okviru mednarodnega geofizikalnega leta.

Prof. Lovell iz Jodrell Banka je ob 10. uri sporočil, da je «Pioneer IV.» tedaj verjetno dosegel oddaljenost 48.000 km od Zemlje. Obenem je izjavil, da je po prejetih podatkih možno reči, da se polet satelita nadaljuje v redu, čeprav se je za nekaj stopinj odklonil od določene poti. Agencija NASA pa je ob 10.30 sporočila, da se satelit nahaja 67.700 km od Zemlje in da je njegova hitrost okrog 13.700 km na uro. Dr. William Pickering je izjavil, da bo nosilna raketa satelita potrebovala 38 ur, da pride do Lune če se upošteva srednja hitrost na uro 10.080 km.

Ob 13.23 je astronomska postaja v Jodrell Banku sporočila, da je raketa zapustila zahodno polobloto ter izginila za horizontom. Radioteleskop bo lahko nadaljeval opazovanja šele jutri, ko se bo raketa spet pojavila nad obzorjem. Prof. Lovell je izjavil, primerjajoč današnji uspeh Američanov z uspehom, ki so ga dosegli Sovjeti, da je po njegovem mnenju tehtnica dokaj uravnovešena.

V puščavi v južni Kaliforniji so pripravili zelo natančen sistem za sprejem znakov s «Pioneerja IV.». Gre za orjaško anteno v obliko parabole s premerom približno 130 m, ki je sposobna sprejemati radijske znake v radiju 640.000 km. Prvih šest ur je raketo zasledovala postaja v Mayaguezu (Portoriko), nato pa radioteleskop v puščavi Mojave. Orjaška antena v Mojave je edina, ki lahko sprejema radijske znake iz oddaljenosti, v katerih se sedaj nahaja satelit. Ta antena je glavni element celega sistema, v katerem je več radioteleskopov; med njimi je najbolj pomemben v Jodrell Banku v Anglji.

Dr. William Pickering je izjavil, da sledi satelitu «Pioneer IV.» na njegovi poti proti Luni še drugi satelit, ki ga predstavlja zadnji stadij rakete «Juno II.». Dolg je 1,20 m in ima 15 cm premera. V začetku, ko je vseboval še svoje gorivo, je tehtal 21 kg. Tega satelita, ki sledi verjetno «Pioneerju IV.» zelo blizu, pa ni mogoče najti, ker ni opremljen z nikakim instrumentom v ta namen.

Agencija «NASA» je ob 21. uri sporočila, da se je tedaj «Pioneer IV.» nahajal 182.640 km od Zemlje ter je letel s hitrostjo 9.08 km na uro. Malo pred 18. uro je začel delovati aparat «DE-SPIN» ter je skoraj popolnoma ustavil rotacijsko gibanje, ki je nastalo ob trenutku izstrelitve.

Ker bo satelit letel mimo Lune v večji razdalji, kot je bilo preračunano, ne bo mogoče izvesti dveh poskusov, ki so bili v programu. Sedaj se računa, da bo satelit letel 56.000 km daleč od Lune. V tej razdalji pa fotoelektrične celice ne bodo mogle zaznamovati refleksne svetlobe z Lune. In prav tako ne bosta mogla Geigerjeva števca izmeriti izžarevanja okrog Lune. Toda glavna naloga «Pioneerja IV.», je dejal Pickering, je izmeriti šop žarkov, ki obdajajo zemeljsko oblo v obliki dveh koncentričnih krogov med 1600 in 16000 km višine. Ti žarki so tako močni, da lahko predstavljajo življenjsko nevarnost za vsemirske potnike, ki ne bi bili primerno zavarovani.

Sodelavec von Brauna dr. Eberhardt Rees je izjavil, da je prišlo do rahlega odklona zaradi nekoliko pomanjkljivega delovanja nekaterih elementov v šopu raket «Sergeant» na trdo gorivo, ki so predstavljale gornje stadije rakete «Juno II.».

Krožna pot «Pioneerja IV.» okrog Sonca bo eliptična in satelit jo bo preletel v približno 14 mesecih, kot menijo v ameriških znanstvenih krogih. Njegova hitrost bo od 96.000 do 115.000 km na uro.

Ob deseti uri zvečer je bil satelit 190.000 km od Zemlje, njegova hitrost pa je znašala 8.800 km na uro. Po novih računih «Pioneer IV.» ne bo prej prispel do Lune kot ob 23,24 jutri in letel bo mimo nje v oddaljenosti 60.800 km.

23 mrtvih v Njasi med demonstracijami proti aretaciji afriških voditeljev

Guverner je proglasil obsedno stanje, postavil izven zakona «Afriški narodni kongres» in dal aretirati voditelje tega kongresa - Protesti laburistov v spodnji zbornici

BLANTYRE (Njasa), 3. — V Njasi so proglasili obsedno stanje. Hkrati pa so postavili «Afriški narodni kongres» izven zakona. Ponoči je policija aretirala glavne voditelje kongresa in med njimi tudi dr. Bando. Uradno so javili, da so aretirane «odstranili iz dežele», niso pa povedali, kam so jih odpeljali.

V mnogih krajih dežele je prebivalstvo priredilo velike protestne demonstracije in zahtevalo izpustitev aretiranih voditeljev. Policija in vojaki so streljali na demonstrante. Skupno je bilo ubitih 23 Afričanov.

Guverner sir Robert Armitage je po radiu izjavil, da so obsedno stanje proglasili zaradi delovanja voditeljev «afriškega narodnega kongresa». «Neredi zadnjih dni,» je pripomnil, lahko veljajo za prave napade na vladne oblasti.»

Dalje je guverner sporočil, da bodo vsakogar, ki se bo pridružil razpuščenim organizacijam, obtožili izdajstva in bo lahko obsojen na 14 let ječe.

Na koncu je guverner pripomnil da vojaške sile ne morejo držati Njase proti volji treh milijonov Afričanov, in je izrekel prepričanje, da bo kmalu prišlo do «ustavne rešitve».

V Zombi, ki je upravna prestolnica Njase, so šole zaprte. Podobne ukrepe so sprejeli tudi v mestih Blantyre, Limbe in Lilongwe. Vlada je z letali raztrosila po vsem ozemlju Njase letake, da obvesti prebivalstvo o proglasitvi obsednega stanja.

Ko je prebivalstva zvedelo za aretacijo svojih voditeljev, je priredilo velike demonstracije, med katerimi so vojaki in policija streljali na demonstrante. Številni afriški delavci so začeli stavko. Ponekod so se demonstranti spopadli s policijo. Kakor poroča agencija Reuter, je v Nkata Bay ob jezeru Njasi policija streljala na demonstrante in ubila 17 oseb, 13 pa ranila. Množica je skušala osvoboditi nekatere aretirane voditelje. Po vsej deželi so aretirali 149 članov afriškega kongresa.» V Blantyre pa so bili med spopadi ubiti trije Afričani.

V Karongi na severnem delu Njase je policija iz Tanganike, ki so jo premestili v Njaso streljala na množico 2000 demonstrantov. Ubila je dve ženski, sedem pa jih je ranila. Karonga je na obali jezera Njasa ob meji s Tanganiko. Podobni incidenti so bili tudi na področju Fort Manjing, kjer je policija ubila enega Afričana. V vsej deželi je bilo ubitih 23 Afričanov.

Britanski minister za kolonije Lennox Boyd je nocoj v spodnji zbornici v Londonu branil ravnanje vlade v Njasi in izjavil, da je «Afriški narodni kongres» pripravil načrte za «nasilna dejanja in umore med Evropejci, Azijci in afriškimi zmernimi voditelji», ter da so imeli v načrtu «pravi pokol». Med protesti laburistov in liberalov je minister izjavil, da je «videl to informacijo», da pa ne more povedati njenih virov.

Pred ministrom Lennoxom-Boydom je govoril laburistični poslanec James Callagham, ki je ostro napadel ukrepe guvernerja «pod neposrednim pritiskom vlade Srednjeafriške federacije», ter je dodal, da je vzrok za nerede in za poltične težave v Njasi vznemirjenost Afračanov, «ki nočejo živeti pod jarmom Južne Rodezije».

Lennox-Boyd je zanikal, da je guverner odredil obsedno stanje pod pritiskom Južne Rodezije, in je priznal, da je guverner poklical čete federacije in Tanganike, «da zagotovi red in varnost 8000 Evropejcev in 10.000 Azijcev, ki živijo v Njasi».

Razprava o Njasi se je končala z izglasovanjem zaupnice vladi.

Makariosova tiskovna konferenca

NIKOZIJA, 3. — Škof Makarios je imel danes tiskovno konferenco, prvo po svojem povratku na Ciper, ki se je udeležilo okrog 100 časnikarjev, večinoma tujih. Povedal je, da ni videl Grivasa in ni bil z njim v stiku, toda želel bi ga videti, preden bi on odšel s Cipra. Po londonskem sporazumu, je rekel etnarh, ni ne zmagovalcev ne premaganih. Zmagovalec je duh sodelovanja in ne duh razdvojenosti in antagonizma. Napovedal je tudi, da bo odbor, ki naj določi postopek za spremembo Cipra v neodvisno republiko, ustanovljeno po nekaj dneh.

Makarios je tudi dejal, da neodvisnost Cipra ni nezdružljiva s članstvom britanskega Commonwealtha. Omenil je še, da bo potrebnih še mnogo sestankov z guvernerjem Footom in voditelji turške skupnosti.

Glede orožja, ki ga imajo pripadniki EOKA, je dejal, da bo izdal poziv za oddajo orožja. Ko so ga vprašali, če pozna stališče Grivasa glede londonskega sporazuma, je Makarios odgovoril da ne pozna Grivasovega osebnega stališča; toda EOKA ni politična organizacija in zaradi tega bo sprejela vsakršno rešitev, ki so jo sprejeli njeni politični voditelji.

Demonstracije proti ZDA v Boliviji

LA PAZ, 3. — Med včerajšnjimi protiameriškimi demonstracijami v bolivijski prestolnici je bil ubit en študent, 40 demonstrantov pa je bilo ranjeni.

Množica je demonstrirala, kakor je znano, pred ameriškim poslaništvom. Poleg tega je množica demonstrirala pred ameriškim informacijskim uradom. Demonstranti so zažgali avtomobil nekega ameriškega diplomata. Številni govorniki so ostro napadali ameriški imperializem. Demonstracije so bile v zvezi s pisanjem ameriške revije «Time» proti Boliviji.

Vladna stranka «narodno revolucionarno gibanje» je izdala poziv državam Latinske Amerike, naj branijo «latinskoameriško mednarodno zavest, ki jo je užalilo glasilo severnoameriške plutokracije».

Ameriški državni departma je danes javil, da so ameriško poslaništvo v La Pazu izpraznili iz varnostnih razlogov.

Bolivijsko zunanje ministrstvo javlja, da sta vladi Perija in Ekvadorja izrekli solidarnost bolivijski vladi.

Pred kongresom jugosl. sindikatov

BEOGRAD, 3. — Glavna konfederacija dela Francije, kongres Trade Unionov Velike Britanije, Italijanska splošna zveza dela in glavna konfederacija alžirskih delavcev so sprejele vabilo Zveze sindikatov Jugoslavije, da pošljejo svoje delegate na četrti kongres te zveze, ki bo prihodnji mesec.

Nenni poročal pred CK PSI Fanfani se vrača v borbo?

Državni in pokrajinski predpisi o dodeljevanju ljudskih stanovanj v bocenski pokrajini pridejo pred ustavno sodišče

(Od našega dopisnika)

RIM, 3. — Razprava o Segnijevem programu, ki se je začela danes pred senatom, je povsem nezanimiva sprico zaupnice, ki jo je Segni prejel v poslanski zbornici. Tembolj pa je važen sklep vlade, ki ga je sprejela na današnji seji, da bo pred ustavnim sodiščem izpodbijala odlok pokrajinskega sveta bocenske pokrajine, na podlagi katerega je svet pristojen za dodeljevanje ljudskih stanovanj. Hkrati pa je predsednik deželnega sveta za Tridentinsko-Visoko Poadižje dr. Silvius Magnago (ki je hkrati predsednik *Volkspartei*) postavil na dnevni red predlog treh svetovalcev svoje stranke, da se pred ustavnim sodiščem izpodbija ustavnost odloka predsednika republike od 26. januarja t. l. o isti zadevi.

Danes je bil tudi prvi dan zasedanja CK PSI, na katerem je poročal Nenni. Dejal je, da je bila Fanfanijeva vlada v krizi praktično že pred neapeljskim kongresom PSI in je bil njen padec neizogiben. Kar je italijanski konservativni sloj pokazal, da se boji tudi malih dolgoročnih reform socialnega značaja.

Proti Segnijevi vladi pa bodo vodili socialisti odločno in močno opozicijo. Nato je govoril o odnosih s KPI in o njenem predlogu o enotni opozicijski fronti. Pri tem je omenil «sto cvetlic», za katere je dejal, da niso več v modi, ki so nam tako ugajale», kajti sto cvetlic je treba pustiti rasti, ne da bi jim dajali etikete. S tem je hotel Nenni verjetno reči, da obstajajo v državi tudi katoliške sile, ki postavljajo demokratične zahteve in ki morajo dozoreti.

Glede zunanje politike je ponovil tisto, kar je povedal že v poslanski zbornici, v prvi vrsti o dveh najbolj perečih vprašanjih: Berlin in Severna Afrika. «Naša država mora gledati s simpatijo na iskanje pogajanj za rešitev vseh mednarodnih vprašanj. Enostranska stališča so brezizhodna in mi moramo podpirati sestanek na vrhu,» je dejal Nenni in dodal, da je zgrešeno tako sovjetsko kot ameriško stališče, ker sta obe enostranski. Glede vstopa MUIS v PSI je rekel, da doslej ni bilo nobene zadevne prošnje, vendar pa obstaja sklep kongresa da se združitev izvrši v PSI in na podlagi politične platforme PSI. Ko bo MUIS obrazložila svoje smernice in sklepe, se bo šele postavilo vprašanje spojitve. Glede možnosti nasprotovanja taki spojitvi je Nenni omenil primer spojitve USI in Unità Popolare. Glede vstopa PSI v Socialistično internacionalo je dejal, da se to vprašanje trenutno ne postavlja; postavilo pa se bo lahko samo na predlog strankinega kongresa.

Za Nennijem je govoril Santi, ki je pomočnik glavnega tajnika CGIL, kjer — tako je poudaril — je mesto za socialiste. «Odgovor socialdemokratskim delavcem, ki so včlanjeni v UIL pa ne sme biti birokratski, kajti delavcem, ki vedajo s simpatijo na neapeljski kongres, moramo reči da v okviru UIL zagovarjajo linijo enotnosti in resnične obrambe delavskih in kmečkih koristi.» Veronesi, Libertini in Valori so govorili v imenu levice. Libertini je dejal, da je potrebno ustvariti novo levičarsko večino sicer bo postala Nennijeva «demokratična alternativa» — rebus. Dejal je, da ne nasprotuje spojitvi MUIS s PSI, temveč da le zahteva, da do spojitve pride na jasni podlagi, ki bo onemogočila vstop v PSI elementom, ki zagovarjajo politiko «tretje sile». Zahteval je tudi sodelovanje levice v vodstvu stranke. Valori pa je kritiziral «kot anahronistično Nennijevo zaprtje do KPI.» V imenu vodstva je govoril še Pierracini.

V demokristjanskem taboru pa kaže, da se bo Fanfani zopet vrnil v borbo med strujami. Vsaj tako se tolmači njegov razgovor s predstavniki iz Emilije in Lombardije, od koder so prišle še včeraj zahteve, naj glavni odbor KD soglasno odkloni Fanfanijevo ostavko na funkcijo političnega tajnika. Podobne zahteve so prišle danes tudi iz Kampanije. Levičarji iz struje «baze» pa nadaljujejo z objavljanjem dokumentov, ki dokazujejo da v sami stranki politika levega centra ni doživela poraza, čeprav so jo «prosti strelci» pobijali v parlamentu.

Levičarska agencija *Radar* poudarja, da KD kot ljudska stranka ne bo mogla nikdar odobriti podpore desnice. Stari don Sturzo je napisal še en članek, v katerem zagovarja sedanjo desničarsko vlado, češ da je tako desničarstvo povsem naravno za KD, ki je že pred sedmimi leti pooblastila don Sturza, da se pogaja za podporo desnice.

A. P.

BEOGRAD 3. — Glavni tajnik SZDLJ Edvard Kardelj je poslal danes v imenu ZDLJ pozdravno brzojavko kongresu tunizijske partije Neodestur.

Edvard Kardelj želi kongresu najboljši uspeh.

Na Srednjem vzhodu huda zima

BEJRUT, 3. — Sredni vzhod je zajela zima, kakršne v teh predelih niso poznali že 50 let. Sneg je zapadel v Palestini, Jordaniji ter v sirskih in iraških puščavah. Razen tega je divjal nad Perzijskim zalivom in Saudovo Arabijo hud ciklon, ki je presenetil več sto arabskih jadrnic, ki jih prevažajo z enega obrežja na drugo. Valovi so na obrežje Bahreinskih otokov že nanesli na desetine trupel.

Glavna cesta med Bejrutom in Damaskom je prekinjena zaradi snega. V Jordaniji pa je na stotine kamionov in cistern z živežem in petrolejem obtičalo v meter visokem snegu med pristaniščem Akabo in Ammanom. V Libanonu pa je moralo letalstvo s padali oskrbeti neko sirotišnico v hribih, do katere je že več kot teden dostop nemogoč zaradi snega in v kateri se nahaja 200 otrok.

Tudi v Kairu in Asuanu je temperatura močno padla; še nekoliko bolj hladno pa je v oazah v Libijski puščavi in Sirti.

«Zlati globus» 1958 za «Cesto, dolgo leto dni»

NEW YORK, 3. — *Združenje hollywoodskih novinarjev je dodelilo nagrado «Zlati globus» za leto 1958 filmu «Cesta, dolga leto dni», ki ga je snemalo jugoslovansko podjetje Jadran film iz Zagreba v režiji italijanskega režiserja De Santisa.*

Poročilo o razgovorih Tito-Karamanlis

Tito je za en dan odložil odhod v Solun

RODOS, 3. — Na Rodosu so se danes dopoldne končali uradni jugoslovansko - grški razgovori, ki so se pričeli včeraj po prihodu maršala Tita na Rodos. Po današnjem sestanku, ki je potekal prav tako kakor včerajšnji v ozračju prisrčnosti in prijateljstva, sta maršal Tito in Karamanlis odšla s soprogama na skupno kosilo. Da bi se malo odpočil od napornega potovanja, posebno po Siriji, kjer je skoraj vsak dan večkrat govoril, je maršal Tito sklenil ostati še en dan na Rodosu. Namesto nocoj, bo maršal Tito odpotoval šele jutri v Solun. Nocoj je maršal Tito priredil na «Galebu» večerjo na čast predsedniku grške vlade Karamanlisu in ostalim visokim osebnostim.

V uradnem poročilu o razgovorih, ki je bilo objavljeno pozno zvečer, se ugotavlja, da sta Tito in Karamanlis s svojimi sodelavci izmenjala mišljenja o mednarodnih vprašanjih, posebno o vprašanjih, ki zanimajo obe državi, kot je vprašanje Srednjega vzhoda in o medsebojnih odnosih. Med razgovori je Tito obvestil Karamanlisa o svojem potovanju, medtem ko je Karamanlis obvestil predsednika Jugoslavije podrobno o londonskem sporazumu o rešitvi ciprskega vprašanja. V proučevanju medsebojnih odnosov sta Tito in Karamanlis ugotovila ugoden razvoj plodnega medsebojnega sodelovanja na vseh področjih in nadaljnje možnosti za poglobitev sodelovanja. Poročilo ugotavlja sodelovanje med Jugoslavijo in Grčijo kot najboljši primer, kako široko je področje sodelovanja med državami z različnimi sistemi, ko to sodelovanje temelji na načelih medsebojnega spoštovanja in nevmešavanja v notranje zadeve in na načelih utrditve svetovnega miru.

MEKSIKO, 3. — Pri cestni nesreči v državi Guanajuato je zgubilo življenje okoli trideset ljudi. Kamion, ki je vozil sode bencina, je trčil ob ustavljen avtobus. Avtobus se je vnel in v njem je zgorelo več potnikov. Baje se je rešilo samo sedem potnikov.

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 13.5, najnižja 7.5 stopinje, zračni tlak 1024.7 pada, veter 7 km severozahodnik, vlaga 68 odst., nebo 4 desetine pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 9.4.

Tržaški dnevnik

Danes, SREDA, 4. marca
Kazimir
Sonce vzide ob 6.41 in zatone ob 17.54. Dolžina dneva 11.13. Luna vzide ob 3.13 in zatone ob 12.18.
Jutri, ČETRTEK, 5. marca
Bogo

Na tržaški univerzi

Rektor prepovedal volitve na pritisk nacionalistov

Odločen protest laičnih in katoliških študentov proti mahinacijam nacionalistov

Položaj na univerzi se je včeraj izredno zaostril. Fašisti in nekateri drugi desničarji so namreč ustanovili «Odbor za javno blaginjo», ki naj bi prevzel «oblast» in preprečil volitve. Nato pa je rektor univerze izdal kratek proglas, s katerim je prepovedal volitve v prostorih univerze «zaradi razlogov javne varnosti».

V praksi je na ta način rektor univerze ustregel željam in pritisku vseh desničarskih in nacionalistično nestrpnih krogov in preprečil demokratične volitve v reprezentativni organ študentov tržaške univerze. To je včeraj tudi ugotovila volilna komisija, ki je ugotovila, da so volitve postale nemogoče in jih je odložila.

Ves včerajšnji dan je bilo ozračje na univerzi dokaj napeto prav zaradi izzivanja fašistov, pa čeprav so bili maloštevilni in niso kazali preveč junaškega duha. Vedno bolj očitno namreč postaja, da veliki večini študentov nikakor niso všeč nacionalistična razgrajanja, po drugi plati pa postaja tudi vedno bolj jasno, da dobivajo sicer redki fašistični prenapeteži potuho od raznih nacionalističnih organizacij (ki jih v Trstu res ne manjka) in so končno dobili še praktično odkrito podporo od rektorja.

Prav to zadnje dejstvo je povzročilo upravičeno ogorčenje večine študentov, ki je prišlo včeraj do izraza v resoluciji in dveh telegramih, ki so jih sestavili predstavniki skupine Università libera in Intesa cattolica. Prvi telegram je naslovljen na ministrstvo za prosveto v Rim in vsebuje oster protest proti ravnanju rektorja ter zahtevo, da se rektorjev sklep prekliče. Drugi telegram pa je naslovljen na UNURI (nacionalna zveza reprezentativnih univerzitetnih organov) in se v njem poziva zveza, da podpre tržaške študente in da intervenira pri ministrstvu.

Končno so sklenili, da v znak protesta prenehajo delovati vsi organizmi, ki služijo v pomoč študentom (razni krožki in podobno) in sprejeli resolucijo, v kateri se obračajo na prebivalstvo, da podpre študente in jim nudi podporo. V petek pa bo ponovno skupščina reprezentativnega organa.

Nacionalistično-fašistični izbruh, do katerega je prišlo na tržaški univerzi, ker je skupina slovenskih akademikov predložila slovensko listo, je nedvomno vsega obsojanja vreden. Gre za kršenje osnovnih demokratičnih načel, saj imajo nedvomno vsi akademiki, ne glede na narodnost, pravico, da predlože po svojem prepričanju kakršno koli listo in to kakršne koli barve.

V tej zvezi je treba ponovno poudariti, da je prav velika večina akademikov pokazala dobršno mero demokratičnega čuta, saj sta skupini Università libera in Intesa, ki zastopata večino študentov, ponovno potrdili, da po določilih statuta ni mogoče oporekati sprejema te liste. Zlasti to velja za napredneje usmerjeno listo Università libera, v katero je sporazumno vključen tudi slovenski akademik Peter Sancin.

Vendar pa zadnji dogodki potrjujejo ugotovitev večine slovenskih akademikov, da bo predložitev liste «Adria» koristila samo desničarskim krogom na univerzi, ki jih je izredno bolelo dejstvo, da v zadnjih letih niso več prišli do besede. Zato je kršitev sklepov sprejetih na skupnem sestanku slovenskih akademikov, kjer so sklenili vključiti v laično listo dva kandidata, koristila samo fašistom in narodnostno nestrpnim liberalcem.

Akcija Združenja stanovanjskih upravičencev

Za spremembo zakona o ljudskih stanovanjih

Združenje stanovanjskih upravičencev sporoča, da se nadaljuje akcija v podporo zahtev o izpremembi zakona, ki predvideva prodajo ljudskih stanovanjskih hiš. V tej zvezi sporočajo, da so bila v nedeljo javna zborovanja v kinu S. Marco, na Pončani, pri Sv. Magdaleni, pri Sv. Ani in v Rojanu. Združenje tudi z zadovoljstvom ugotavlja, da se je ustanovila posebna organizacija stanovalcev hiš INCIS.

Končno združenje sporoča, da so nabrali že zelo številne podpise na resoluciji, v kateri zahtevajo in navajajo potrebne izpremembe omenjenega zakona.

—«»—

○ Zaradi urejevanja cestišča bo Ul. Beato Angelico zaprta za promet od 5. marca do zaključka del.

S seje tržaškega občinskega sveta

Nadaljevanje razprave o ureditvi tramvajske proge po Ul. Giulia

Večina v občinskem svetu zavrnila resolucijo svetovalca Pincherla - Odgovor odbornika za javna dela glede asfaltiranja cest v okoliških vaseh

V ospredju sinočnje seje tržaškega občinskega sveta je bilo ponovno vprašanje ureditve Ulice Giulia odnosno ureditve začasne tramvajske zveze in poleg tega tudi vprašanje, kako bodo sploh v bodocnosti uredili mestne zveze. O tem vprašanju je govorilo več svetovalcev in je tako svetovalec prof. Dulci poudaril, da je prišlo do resolucije o tem vprašanju prav zato, ker obstaja upravičena skrb, kako bodo uredili tramvajsko zvezo po Ul. Giulia. Začasna rešitev, ki jo predlaga odbor, je sicer zadovoljiva, vendar pa je treba na vsak način pravočasno pričeti razpravo o splošni ureditvi vseh tramvajskih prog. Zlasti je važno, da se prične razpravljati o tem vprašanju še v času, ko se vrše gradbena dela, ker se drugače lahko kaj zgodi, da občinski svet ne bo mogel izreči svojega mnenja odnosno ne bo mogel odločati.

Tudi ing. Braun (KPI) je potrdil, da je začasna rešitev s postavitvijo premičnega tira za sedaj najbolj odgovarjajoča, zlasti ker je treba pomisliti, da so pri Sv. Ivanu vse tramvajske remize in da mora vseh 178 tramvajskih voz nujno vsak dan po tem tiru v remizo. Poleg tega ne bi bilo socialno in niti gospodarstveno, da bi sedaj kar naenkrat odpustili vse osebje in zamenjali tramvaje z avtobusi.

Odbornik ing. Visintin je nato ponovno pojasnil, da je prišlo do težav, ker je bil prefekturni komisar prisiljen takoj pričeti dela na Ul. Giulia, tako da se nista mogla pravočasno sporazumeti občinski tehnični urad in upravni odbor ACEGAT. Po vsej verjetnosti bo dokončna odločitev v prid avtobusnim in filobusnim zvezam, vendar je to vprašanje časa in nikakor ni mogoče v krajšem razdobju odstraniti vse tramvajske proge.

Po daljši nadaljnji razpravi, ki se je nanašala na razna vprašanja procedure, je občinski svet odločal o dveh resolucijah. Prof. Pincherle (PSI) je namreč nekoliko popravil prvotno resolucijo in vključil zahtevo, da se takoj imenuje komisija občinskega sveta ki naj bi imela možnost, pozvati tehnike, ki jim zaupa in ki bi v roku tridesetih dni predložila občinskemu svetu dokončno rešitev. Te resolucije občinski svet ni sprejel ter so zanjo glasovali svetovalci PSI in KPI, proti pa KD, PLI in MSI; vzdržali pa so se MUIS in Borghese.

Drugo resolucijo pa je predložil svetovalec prof. Dulci, ki je nekako združil predloge resolucije Pincherle - Borghese - Dekleva - Muslin in točno formuliral zahtevo, naj občinski svet sklene, da mora upravna komisija ACEGAT v roku 6 mesecev predložiti svoj formalni sklep o dokončni rešitvi, nakar bo občinski svet razpravljal o tem vprašanju. Poleg tega je tudi dodal, da naj bi takrat sestavili tudi posebno komisijo iz predstavnikov občinskega sveta.

O tej resoluciji niso glasovali, ker so razni svetovalci predlagali, da se glasovanje o njej odloži do prihodnjega zasedanja občinskega sveta. Po vsej verjetnosti jo bodo takrat brez težav vsi odobrili, ker ustreza bistvenim zahtevam o tem vprašanju.

V začetku občinske seje pa so bila na dnevnem redu nekatera pomembna vprašanja. Tako je bilo zlasti važno vprašanje svetovalca Pogassija (KPI), ki je opozoril župana na sklep, da se ustanovi posebna komisija, sestavljena iz predstavnikov občine, pokrajine, trgovinske zbornice in drugih ustanov in ki naj bi šla v Rim, da tam predoči vladnim organom vsa pereča tržaška gospodarska vprašanja. Sestava te komisije je postala sedaj še zlasti pereča, ker se gospodarski položaj zaostruje. Poleg tega pa novi ministrski predsednik ni v svoji programski izjavi omenil Trsta in je med drugim izpustil ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Julijska krajina.

Na to je odgovoril župan, ki je dejal, da bo lahko postala akcija tržaških organov konkretnejša, ko bo vlada dobila zaupnico od senata. Vendar pa to ne pomeni, da so med tem časom spali. Prav obratno občina je že poslala resolucije o perečih vprašanjih ravnateljstvu družb IRI in je od nekaterih že prejela odgovore. O teh odgovorih je obljubil župan, da bo še podrobneje poročal. Istočasno je že prišlo do vrste sestankov glede sestave komisije in so svojo udeležbo že zagotovili predstavniki trgovinske zbornice, pokrajine in Javnih skladišč.

Glede deželne avtonomije pa je župan dejal, da se je Segni v svoji programski izjavi zaviceval na program KD na političnih volitvah, ki vključuje tudi to zahtevo. Vendar pa bo ministrskemu predsedniku in drugim predstavnikom oblasti ponovno poslal resolucijo občinskega sveta o tem vprašanju.

Svetovalka Weiss (KPI) je nato predložila resolucijo, v kateri zahteva, da se vključi na dnevni red razprava o ustanovitvi občinske lekarne, ki naj bi prispevala k znižanju cen zdravil. Poleg tega je tudi vprašala, če bi lahko izkoristili paviljon v parku v Ul. Giulia tudi za razstave tržaških umetnikov.

Zanimiv je bil odgovor odbornika za javna dela Geppija o cestah v Trebčah in drugih okoliških vaseh. Odbornik je namreč odgovoril svetovalki Berneticevi (KPI), da se že izvaja načrt asfaltiranja ne samo v Trebčah, temveč tudi na Proseku, Kontovelu, Konkonelu pri Sv. Križu in na Opčinah in da bodo po tem načrtu asfaltirali vse stranske poti.

Končno je v začetku seje župan še sporočil o načrtih, da se preseli zapor iz Ul. Coroneo v predmestje, odnosno da se tam zgradi zapor, ki bo ustrezal modernim načelom. Sedanji zapor je namreč neprimeren, ne razpolaga s prostori za delo in nima niti dovolj prostora za sprehode jetnikov. Gradnjo nove kaznilnice naj bi finansirali predvsem s sredstvi, ki bi jih dobili od prodaje stare in valorizacije zemljišča.

Prihodnja seja bo v petek.

—«»—

Izžrebani sliki v občinski galeriji

V ponedeljek so v tržaški občinski galeriji izžrebali dve srečki, in sicer srečko št. 13301 (sliko slikarice Caraian) in št. 13251 (sliko slikarice Lupieri). Imetniki omenjenih srečk lahko dobe dobitka v sobi št. 121 občinske palače.

—«»—

Podpisna akcija UDD

Zveza demokratičnih žena je pokrenila podpisno akcijo proti stalnemu naraščanju cen živilskih potrebščin. Žene zahtevajo ustanovitev občinske konsumne ustanove, ki naj bi zavrla naraščanje cen. Doslej je že več sto žena podpisalo pole z omenjeno zahtevo.

Iz sindikalnega življenja

Čudna razmestitev delovne sile ladjedelnice Sv. Roka v Miljah

Sporazum o plačevanju mezd v Tržaškem arzenalu - Jutri ponovno razpravljanje o odpustih pri Saldi - Pogajanja s peki

Te dni je ladjedelnica Sv. Roka iz Milj prišla pod upravo Tržaškega arzenala. Vodstvo obratov CRDA, pod katero je prej spadala ladjedelnica Sv. Roka, je pridržalo približno 120 delavcev, ki jih je dodelilo ladjedelnici Sv. Marka; ostale delavce pa je sprejel Tržaški arzenal. V ladjedelnici Sv. Roka je bilo približno 600 delavcev.

Premestitev delavcev se je izvršila na čuden način. Vodstvo CRDA ni pri premestitvah delavcev upoštevalo razmer in potreb ladjedelnice Sv. Roka, tako da imajo zdaj nekateri oddelki velike težave, ker nimajo primernih delavcev in zaradi tega skoraj ne morejo obratovati.

Poleg tega je vodstvo CRDA odpustilo z dela tri člane notranje komisije struje FIOM, kar nasprotuje dosedanjim dogovorom glede delovanja notranjih komisij. Omenjeni trije člani torej ne delajo več v ladjedelnici Sv. Roka, ampak v ladjedelnici Sv. Marka. Na ta način je vodstvo CRDA okrnilo notranjo komisijo ladjedelnice Sv. Roka, kar je nedopustno. Zaradi tega je tajništvo FIOM protestiralo, toda zaman. Vsekakor pa se bo glede tega sindikalna organizacija obrnila na pristojno mesto.

Jasno je, da taka razmestitev delovne sile potrjuje zaskrbljenost, da se hoče polagoma sploh ukiniti vsako obratovanje ladjedelnice Sv. Roka in to tudi za sama popravila ladij. Drugače si namreč ni mogoče tolmačiti nesmiselni kriterij pri premestitvi delavcev. Včeraj je bil v Tržaškem arzenalu sestanek med člani notranje komisije in ravnateljstvom podjetja, na katerem so razpravljali o načinu mesečnega izplačevanja delavskih mezd. Vodstvo ladjedelnice se je hotelo posvetovati z delavskimi predstavniki, da bi našli sporazumno rešitev. Člani notranje komisije so vodstvu obrazložili razmere ter predloge delavcev, ki jih je vodstvo upoštevalo, tako da je prišlo do zadovoljivega dogovora. Podjetje bo vsak teden izplačalo akontacije, ob koncu meseca pa saldo. Kakor je znano, je v podjetjih CRDA prišlo prav zaradi tega vprašanja do resnega spora, ker vodstvo sploh ni vprašalo za mnenje notranje komisije in je samovoljno odločalo ter ni hotelo upoštevati predlogov sindikalnih predstavnikov.

Vodstvo Tržaškega arzenala pa je pokazalo več razumevanja in dokazalo, da je z dobro voljo lahko doseči sporazum, s katerim sta zadovoljni obe stranki.

* * *

Jutri bodo na Zvezi industrijcev ponovno razpravljali o vprašanju 25 odpustov v podjetju Salda. Kakor smo že poročali, je bil prejšnji sestanek brez uspeha, ker je vodstvo podjetja trdilo, da nikakor ne more obdržati na delu dosedanjega števila delavcev zaradi pomanjkanja naročil. Upati je, da bo zadeva končno rešena in da bo zagotovljena zaposlitev vseh delavcev.

* * *

Na Uradu za delo so se včeraj začela pogajanja s sindikalnimi predstavniki pekovske stroke in delodajalci, da bi rešili nekatera vprašanja, ki so že dalj časa na dnevnem redu. Pravijo, da so bili včerajšnji razgovori prijateljski in da so proučili splošni položaj. Razgovori se bodo nadaljevali v torek popoldne; v soboto pa bodo sindikalni predstavniki na enotnem zborovanju poročali delavcem podrobno o včerajšnjih razgovorih z delodajalci.

—«»—

Ladja «Waterman» z izseljenci v Avstralijo

V petek 6. marca bo iz tržaškega pristanišča odplula proti Avstraliji holandska ladja «Waterman», ki jo je CIME najela za prevoz izseljencev. Na ladjo se bo v Trstu vkrcalo 280 italijanskih državljanov, od katerih je 125 iz Trsta, Gorice, Vidma, Padove Benetk in Trevisa, ostalih 165 pa iz oddaljenejših mest. Ti bodo prišli v Trst s posebnim vlakom iz Genove.

Iz Latine pa bo prišel poseben vlak s 170 begunci, ki so bili doslej v raznih italijanskih taboriščih. Poleg njih se bo na ladjo vkrcalo še 90 izseljencev iz raznih evropskih držav, ki bodo prišli v Trst danes in jutri, tako da se bo v našem mestu vkrcalo na ladjo skupno 550 oseb.

Po treh dneh vožnje bo ladja «Waterman» priplula v Pirej, kjer bo vkrcala še 300 izseljencev, 2. aprila pa bo priplula v Melbourne.

Izseljenci se bodo začeli vkrcavati na ladjo v petek ob 7.30 in ko bodo vse formalnosti opravljene, bo ladja takoj odplula.

—«»—

Oddano javno delo

Pri ravnateljstvu za javna dela vladnega generalnega komisariata je bilo dne 27. februarja 1959 oddano na dražbi delo za zgraditev kanalizacije in poti v ribiškem naselju v miljski občini. Delo, ki bo veljalo 17 milijonov 640 tisoč lir, bo izvedlo podjetje CESIA iz Trsta.

—«»—

Požari v okolici

Tudi včeraj je bilo v tržaški okolici več požarov, tako da so imeli gasilci še precej dela. Najprej so morali v bližino Kontovela, kjer je gorelo grmičevje na površini 4000 kv. metrov, okoli poldneva so odšli v okolico Padriča, kjer je gorela suha trava na površini 9000 kv. metrov potem so morali pod Napoleonsko cesto, na Razklani hrib in Gornjo Kolonjo, kjer je gorelo grmičevje in suha trava.

—«»—

«Vulcania» odplula

Včeraj dopoldne ob 10. uri je s Pomorske postaje odplula motorna ladja «Vulcania», s katero je v Ameriko odpotovalo okrog 70 potnikov, okrog 130 pa v bližnja pristanišča. Na ladiji je bilo tudi 110 «barmanov», ki so odpotovali v Benetke na zaključek svojega kongresa. V Benetkah se bo na «Vulcanio» vkrcalo še 70 prekooceanskih potnikov in 20 drugih, tako da bo ladja zapustila Sredozemsko morje polno zasedena.

—«»—

Prispevek za RK

Iz dobro obveščenih krogov se je zvedelo, da je vladni generalni komisariat za kritje deficita Rdečega križa v Trstu prispeval od 1. julija 1958 do 30. junija 1959 40 milijonov lir za upravo te ustanove ter 80 milijonov lir za dokončno ureditev protituberkuloznega otroškega dispanzerja, ki je last tržaške sekcije CRI.

—«»—

Padec lambretista

Snoči ob 21.50 uri so sprejeli na opazovalnem oddelku glavne bolnišnice 26-letnega mehanika Sergija Pecchiarija z Lonjerske ceste št. 33, ki se je potolkel in odrgnil na raznih delih telesa ter se bo moral zato zdraviti od 6 do 7 dni. Povedal je, da se je ob 22.30 peljal s svojo lambreto po Ul. Crispi, se zaletel v kamen, ki je ležal na cestišču in se prevrnil. V bolnišnico ga je pripeljalo neko zasebno vozilo, ki se je takrat ravno peljalo tam mimo.

Navodila obrambnega ministrstva

Vojaške odpustnice za letnike 1934, 35 in 36

Obrambno ministrstvo je izdalo podrejenim oblastem navodila glede ureditve položaja letnikov 1934, 1935 in 1936. Kot je znano, omenjeni letniki niso bili poklicani na nabor, zaradi česar niso uredili oziroma niso mogli urediti svojih vojaških obveznosti.

Sedaj pa je prišlo iz Rima obvestilo, da bodo vsi mladeniči rojeni v letih od 1934 do 1936 dobili vojaško odpustnico (congedo illimitato), in sicer takoj po zdravniškem pregledu. 15. aprila bodo odšli na nabor mladeniči letnika 1934, ki bodo po opravljenem zdravniškem pregledu takoj prejeli odpustnico. Pregledi se bodo zaključili najkasneje do 30. oktobra letos.

Kot je znano, je treba bocisi prošnjam za izstavitev pomorskih matrikol bodisi za potni list priložiti tudi potrdilo o opravljeni vojaški službi. Mladeniči omenjenih letnikov so morali doslej v teh primerih zaprositi potrdilo nabornega urada, po 30. oktobru pa tega ne bo več treba, ker bodo že v posesti vojaške odpustnice.

—«»—

Nesreči na delu

Med delom v tovarni AFA v žaveljskem industrijskem pristanišču se je 25-letnemu Mariju Vodopivcu iz Skofij pripetila precej huda nezgoda, zaradi katere je moral prekiniti delo in se zateči z rešilnim avtomobilom Rdečega križa v bolnišnico. Tu so mu ugotovili hude poškodbe in tudi verjetne zlome na stopalih in piščali obeh nog, zaradi česar so ga zdravniki premestili iz sprejemnega na ortopedski oddelek. Sicer upajo, da zlomov ni in v tem primeru bi Vodopivec okreval verjetno že v 20 dneh.

Kakor so ugotovili, se je delavec poškodoval med prenašanjem težkega kosa železa. 10 minut po 16. uri je moral v bolnišnico tudi 39-letni Alojz Kožuh iz Skedenjske ulice 111, a se je lahko takoj po prvi zdravniški pomoči vrnil domov.

Kožuh je bil zaposlen pri razkladanju vreč ameriških lešnikov na pomolu lesnega pristanišča pod Skednjem tik ob tovarni «Gaslini». Med delom pa ga je tovor, ki je visel na žerjavu, udaril po prsnem košu. Na srečo razen udarca ni nič hudega. Po dveh dneh počitka bi morale izginiti vsakršne bolečine.

—«»—

Z motociklom v avto

Malo pred 13. uro so morali bolničarji Rdečega križa v Ul. Biasoletto, kjer jih je čakal 18-letni Carlo Rota iz Gornjega Kjadina. Fant se je pritoževal zaradi bolečin po rokah in nogah in tako so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so ga zdravniki potolažili in ga odslovili s prognozo okrevanja v nekaj dneh.

Rota je izjavil, da se je ponesrečil zaradi karambola, do katerega je prišlo, ko je z motornim kolesom vozil proti mestnem središču. Tedaj je namreč iz Ul. Marchesetti privozil fiat 600, v katerega je treščil in padel na tla.

—«»—

Upokojenec padel in se ranil v glavo

Ponoči med ponedeljkom in torkom so z rešilnim avtomobilom pripeljali v bolnišnico 61-letnega upokojenca Ivana Slavca iz Ul. S. Cilino, katerega so zaradi globoke rane na glavi in verjetnega zloma lobanjskega dna sprejeli na II. kirurškem oddelku.

Slavca je spremljala v bolnišnico njegova žena Ermenegilda Mihelič, ki je izjavila, da je mož zaradi slabosti padel v kuhinji njunega stanovanja, pri čemer je z glavo udaril ob štedilnik.

PRISPEVAJTE ZA DIJASKO MATICO!

Kamion je v divjem «plesu» pokosil ustavljene vespe

Vozilo je podrlo tudi več klopi na nabrežju in končno še oplazilo fiat 600

Malo pred poldnem je bilo na nabrežju kot po kakem divjem tajfunu: več vesp je ležalo več ali manj potolčenih na tleh okoli s kamenjem natovorjenega tovornika vrste GMC. Ob straneh je bil obtolčen in tudi nekoliko dvignjen fiat 600, medtem ko je bilo ob pločniku prevrnjenih nekaj klopi.

Zgodilo se je namreč da je tovornik, ki je vozil po nabrežju, iznenada začel «plesati» sem in tja. Pri tem je podiral ob pločniku ustavljene vespe in tudi klopi med drevesi, medtem ko je vse kazalo, da šofer ni mogel z ničemer preprečiti nevarne vožnje težkega vozila. Šofer je na srečo še hitro pritisnil na zavore in ustavil tovornik približno nasproti pomorske postaje. Bilo pa je že prepozno. Preden se je ustavil, je namreč oplazil fiat 600, s katerim je 48-letni Sante Corzani z D'Annunzijevega drevoreda privozil s prostora za parkiranje. Corzani je tudi edini ranjenec pri tej nenavadni nezgodi. Njega so z rešilnim avtom odpeljali v bolnišnico, kjer so ga morali sprejeti na ortopedskem oddelku s prognozo okrevanja v 4 ali celo 40 dneh; to pa je odvisno od novega zdravniškega pregleda. Zdravniki so sedaj mnenja da ima mož poleg drugih lažjih poškodb tudi zlom kolčnega sklepa desne noge.

Na kraj nezgode so prišli karabinjerji, ki so uvedli preiskavo. Po njihovem mnenju je prišlo do nezgode zaradi okvare na osi tovornika. Kakšnega značaja pa je ta okvara, za sedaj še ni znano: možen je zlom ali pa tudi, da se je šoferju os blokirala, zaradi česar ni mogel spreminjati smeri vožnje.

Prevrnjene vespe in povzročitelj njihovega padca... tovornik.

Iz sodnih dvoran

Sodišče potrdilo obsodbo za sramotenje oboroženih sil

13 mesecev zapora nepoboljšljivemu tatu - Za povzročitev telesnih poškodb 10 mesecev zapora

Armando Tuzzi in Carlo Rebec, ki sta bila obtožena sramotenja oboroženih sil in pijanosti oziroma sramotenja države in pijanosti, nista s prizivom dosegla ničesar. Njuna prizivna vloga je bila namreč nepopolna zaradi česar ju je sodišče zavrnilo in potrdilo v celoti prvotno razsodbo, in sicer Tuzziju 4 mesece in 6 dni zapora ter 6 tisočakov denarne kazni, Rebcu pa 8 mesecev zapora in 6000 lir denarne kazni.

Preds. Palermo, tož. Santonastaso, zapisn. D'Andri.

* * *

Ni dolgo, odkar je Carlo Bandel iz Ul. Cerzi zapustil koronejske zapore. Na svobodi se je verjetno «dolgočasil» in se je zopet oprijel svojega starega «dela». 5. januarja letos je vlomil v stanovanje Josipine Puntarjeve iz Ul. del Friuli in vso zlatnino, misleč, da ni mnogo vredna, zastavil za 3700 lir brivcu Alojziju Penku. Brivcu je obljubil, da se bo vrnil po zlatnino, in res se je dva tedna kasneje zglasil. Toda tokrat so ga agenti čakali, ker je Penko zlatnino odnesel na kvesturo. Pri aretaciji so Bandelu našli v žepih še nekaj zlatnine ki jo je nekaj ur prej ukradel Mariji Stubelj por. Ferluga na Konkonelu.

Nepoboljšljivi tat je včeraj prišel pred sodnike, katerim je še prej poslal dolgo pismo, v katerem trdi, da so mu zapori uničili družino. Njegova žena ga je namreč pustila na cedilu, kar je njega tako užalostilo, da je začel krasti. Sicer je mnenja, da je to njegova bolezen; skratka, hotel se je prikazati za kleptomana, a izgovor ga ni rešil ostre zahteve tožilca, ki je zanj predlagal 4 leta in 7 mesecev zapora. Sodniki so bili milejši in so ga obsodili na 1 leto in 1 mesec ječe ter na 11.000 lir globe. Seveda so mu odbili prošnjo za začasno svobodo. Tožilec je najavil, da bo nemudoma vložil priziv proti izredno mili razsodbi.

* * *

Ivan Miliani in Albert Petrinčić, oba iz Malega Repna, sta se marca 1956. leta zvečer sprla, in sicer med igro «japonska mora». Spor se je tedaj zaključil slabše za Petrinčića, kateremu je Miliani razbil naočnike in ga ranil v oko ter ga tudi vrgel na tla, pri čemer si je starejši Petrinčić zlomil nadlahtnico. Zdraviti se je moral nad 70 dni in sedaj je zopet čil in zdrav.

Za Milianija po so šele sedaj začele nevšečnosti. Moral je namreč pred sodnike, ki so ga zaradi povzročitve telesnih poškodb obsodili na 10 mesecev zapora, pri čemer so mu priznali razne olajševalne okolnosti, okolnost, da je povrnil povzročeno škodo, in tudi okolnost provokacije. Preklicali pa so mu pogojnost kazni, na katero je bil Miliani obsojen (6 mesecev zapora) 1954. leta.

Preds. Fabrio, tož. Pascoli, zapisn. Urbani.

* * *

Zvečer 29. decembra 1955. leta je moralo kar 18 oseb v bolnišnico po prvo zdravniško pomoč: vsi so se pritoževali zaradi želodčnih krčev, bruhanja in slabosti. Ker so ugotovili, da so bolne osebe vsi uslužbenci dezinfekcijskega oddelka mestne občine, imeli v Ul. Molin a vento majhno zakusko, med katero so pili tudi peneče vino, so pristojni organi dali ostanke vina analizirati. Tako so ugotovili, da je vino vsebovalo škodljive soli. Posledica je bila, da so peneče vino «Lugana superiore» nemudoma zaplenili, in sicer 759 steklenic pri razprodajalcu Costantju Gelminiju iz Ul. Raffineria in 349 v raznih javnih lokalih in trgovinah.

Sedaj pa so zaradi tega poklicali na zagovor pred sodišče Gelminija, Pina Bellentanija iz Modene in Marija Stulla iz Ul. Belpoggio v Trstu. Nekaj oseb pa se je prijavilo za zasebno stranko.

Razpravo so odložili na 14. aprila zaradi spopolnitve aktov.

Sodnik Tavella, tož. Ghezzi, zapisn. Sergi, odv. zas. stranke Poillucci in Miani, obramba odv. Wondrich, Lonciari in L'Astorina iz Modene.

SNG v TRSTU

V nedeljo 8. t. m. ob 15. uri v prosvetni dvorani «A Sirk» v KRIŽU

Marija Holkova
PEPELKA

V nedeljo 8. t. m. ob 17. uri na KONTOVELU

Leopold Lahola
MADEŽI NA SONCU

V sredo 11. t. m. ob 21. uri v AVDITORIJU v TRSTU
premiera
fantazije v dveh dejanjih
OGLEDALO
monolog
Spisal JOSIP TAVČAR

DRUŠTVO SLOVENSKIH SREDNJESOLCEV
priredi v četrtek 5. t. m. ob 20.30 v Ul. Roma 15-II
večer Beneške Slovenije
Izvajale se bodo recitacije

Dequelova razstava v občinski galeriji

Jutri ob 18. uri bo v občinski galeriji na Trgu Unità otvoritev razstave del znanega kiparja Oresta Dequela. Razstava bo odprta od 5. do 16. marca, in sicer ob delavnikih od 10. do 13. in od 17. do 20. ure, ob praznikih pa od 10 do 13.

—«»—

○ Danes ob 15.30 bo v delavskem krožku v Ul. San Zenone 10 govorila Libera Sorini o vprašanju pokojnin za gospodinje. Žene so vabljene, da se sestanka udeležijo.

RADIO

SREDA, 4. marca 1959

RADIO TRST A

7.00 Jutranja glasba; 11.30 Brezobvezno, drobiž od vsepovsod in... Žena in dom, obzornik za naše gospodinje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 V svetu kulture; 12.55 Orkester Carlo Pacchiori; 13.30 Lahke melodije; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Radijska univerza: Luigi Volpicelli: Poklicna usposobitev in ritev; (6) «Delovne sposobnosti in nagnjenja»; 18.10 Richard Strauss: Simfonija domestica, op. 53; 19.00 Zdravstvena oddaja; 19.20 Pesmi in glasba; 20.00 Sport; 20.30 Slovenske instrumentalne zasedbe; 21.00 «Hasanaginica», tragedija v petih dejanjih, ki jo je napisal Milan Ogrizović; nato ritmi in popevke; 23.00 Nočne melodije; 23.30 Nočni ples.

TRST

12.10 Tretja stran; 17.30 Hugo von Hofmannsthal: «Elektra»; 19.00 Koncert violinista Christiana Ferrasa in pianista Pierra Barbizeta.

II. PROGRAM

16.00 Tretja stran; 17.00 Glasba iz vsega sveta; 18.00 Popevke iz Sanrema; 19.00 Ljudska univerza; 20.00 21.00 Tekmovanje pevcev; 22.00 «Zgodba o železni maski», igra.

RADIO KOPER

Poročila v italijanščini: 12.00, 17.15, 19.15, 22.30.
Poročila v slov.: 7.30, 13.00, 15.00.
5.00-6.15 in 7.00-7.15 Prenos RL; 7.15 Glasba za dobro jutro; 8.00 12.05 Prenos RL; 12.05 Opoldanski cocktail; 12.50 Operne arije; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.45 Od melodije do melodije; 14.30 Otroški svet; 14.45 Filmska glasba; 15.30 Slovenske narodne pesmi; 16.00 Prenos RL; 16.45 Ritmi in popevke; 18.20 Dunajski motivi; 19.30-22.15 Prenos RL.

SLOVENIJA

327.1 m, 202.1 m, 212.4 m
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 22.55.
8.05 Trije pevski zbori iz Tržaške veljskih revirjev; 8.25 Popevke; 9.00 zabavne melodije na tekočem traku; 9.00 Jezikovni pogovori; 10.10 Victor Herbert: Koncert za violončelo in orkester; 9.40 Pet minut za slovensko pesmico — Emil Adamič: Pod goraš, kam krevljaš; 9.45 Kdo bo ček za mlade ljubitelje glasbe; 10.10 Glasbene slikanice; 10.35 Schubert: Fantazija za klavir v F-duru — J. Nin: Iberijska suita št. 1; 11.00 Melodije à la carte; 11.30 Radijska šola za violončelo; 12.05 Artur Sorkočevič: Sinfonijata za orkester; 12.15 Kmetijski nasveti; 12.25 Domače pesmi in plesne; 12.45 G. Verdi: Odlomki iz III. dejanja opere Otello; 13.30 Dva slovenska zbora; 14.05 Lahka glasba; 14.05 Radijska igra za srednjo stopnjo; 14.35 Dušan Bučar: Belokranjske pesmi; 15.00 Novost na knjižni polici; 15.40 Mara Samsa: Trst je klical; 16.00 Koncert po željah; 17.10 Sestavi po petih; 17.30 «Ob naši obali»; 18.00 Kulturna kronika; 18.15 Skladbe renesančnih in baročnih mojstrov poje Mariborski komorni zbor; 18.35 Zabavni instrumentalni zbor; 18.45 Razgovori o medicini; 19.00 Rimske nočne vprašanjih; 20.00 Rimski Wagner: Lohengrin — II. del; 21.00 Klavirska melodija; 21.10 Melodije od tu in tam; 21.20 Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta; 23.10 Domači plesni sambli.

TELEVIZIJA

17.00 Spored za otroke; 18.00 Poročila; 18.45 W. Saroyan: «Človeško srce je na planotah»; 20.00 Dnevnik; 20.30 Popevke današnji ritmi; 21.00 Gassman: «Matador»; 22.30 Potovanja TV; 22.30 Alfred Hitchcock: «V pastiji»; 23.00 Poročila.

RTV JUGOSLAVIJA

18.00 Sestanek ob šestih (otroška oddaja) — Beograd; 19.00 Oddaja za družino in dom, Beograd; 20.00 TV dnevnik, Beograd; 20.15 TV tribuna: Jugoslovanski standard — Ljubljana; 21.15 Ivan Cankar: «Za narodov blagor» — prenos iz dramskega gledališča — Ljubljana.

GLEDALIŠČA

VERDI

Jutri ob 20.30 zadnja predstava Wagnerjeve opere «Rajnsko zlato». Abonma B za parter in lože in C za galerije. Nadomestna se prodaja vstopnic pri blagajni.

V pripravi Wagnerjeva opera «Mojstri kueras».

KINO

Excelsior. 15.30: «Ločene roke», B. Lancaster, D. Kerr, R. Todworth.
Fenice. 15.00: «Titanic, sovražnik širina», K. More, R. Allen.
Nazionale. 16.00: «Dolina solzanov», R. Tambenlew, G. Peppard.
Arcobaleno. 16.00: «Oroje za nemascope, H. Marshall, L. Scott.
Supercinema. 16.00: «Puntar reka», P. Boone, C. Carter, nemascope.
Filodrammatico. 16.00: «Trapez», steinovo maščevanje», Technicolor, color.
Grattacielo. 16.00: «Evropa 51», Technicolor, Mladini prepovedano.
Cristallo. 15.30: «Ženska, ki je dvakrat živela», Technicolor, Kim Novak in J. Stewart.
Capitol. 16.00: «Pustolovščina v Sohu», B. Lee, J. Gregson, Technicolor.
Astra Roiano. 16.00: «Miss spaghetti», B. Bardot.
Alabarda. 16.00: «Das Madchen Rosemarie», Peter Van Eyck.
Aldebaran. 16.00: «Grenka ljubezen», C. Jurgens, R. Burton.
Ariston. 16.00: «Tista divja ženska», J. Cagney in B. Stanwyck.
Aurora. 16.00: «Nevarne igre», S. Koscina, R. Salvatori.
Garibaldi. 16.00: «Danajska princesa», Barvni film.
Ideale. 16.00: «Upor kovbojev», D. Janssen, G. Williams, Technic

LOJZ KRAIGHER:

Domovina

(Odlomek iz istoimenske novele)

Bal se je bil, da bo moral s kolodvora peš domov; pa je naletel na domačega soseda, ki je bil z vozom tu. Noč je bila mirna, oblačna, a ne premrzla. Težki kmetiški konj je tolkel s podkvijo zadnjega kopita od podkev sprednjega, da se je tu in tam vžgala iskra. Drevje je šumelo. Obrisi gričev in dolinic so stopili iz teme. Posamezna okna na poslopjih, raztresenih po nočni krajini, so se svetlikala v rumeni luči. Pred hlevom za bližnjim sadovnjakom je lajal kripav pes.

Vili se je začudil, da je soned tako prijazen z njim. Saj je bil zmerom zvest Slovenec, tih in pohleven, vendar Slovenec, daleč ne nemškutar.

«Kako je kaj doma?»

«Pravijo, da se vse še zopet obrne.»

Aha, od tod prijaznost! — Pa jeli res mogoče, da se razmere zopet preobrnejo? — Kdo naj preobrne? Kje je Nemčija, slavna in mogočna Nemčija? Kje je Viljem? Kje so njegovi generali? In kje je njegova vojska? — Vse v razsulu, vse v razpadu! Vojske ni več. V državi je brezvladje in nered, zmešnjave in boj med državljani. — Ne! Če pride zopet preobrat, ta pride od drugod. Iz nove Rusije! Od vzhoda!...

Vilijeve misli krenejo nenadoma za — Naniko. Tam na Ogrskem, za obzorjem, pet ur daleč je njena nova domačija. Ali je srečna s svojim možem? Ali ima otroke z njim? — Ali je vzela njegovega, Viljevega sinka k sebi? Prvotno je bil nekje na reji. On se ni brigal zanj. Njegov oče je bil vse poskrbel in je mesto njega tudi plačeval. Pred pol leta pa mu je bil v pismu mimogrede omenil, da ga hoče Nanika vzeti k sebi... Poglednat pojde — tja na jug... Na misel mu prihajajo dekleta, brez globljih čustev, brez trdnejših vezi. Kakor je bila zunaj — domovina napačna, tako so bile tudi ljubice vse napačne. Tu pa je bil zatajil in zapustil ljubico, ki bi ga bila morda vse življenje vezala in osrečevala — kakor je bil zatajil in izdal — domovino samo. — Ali ga ljubica zopet sprejme? — Poročena je, odšla, za zmerom izgubljena... Ali ga domovina zopet sprejme? — Domovina je bolj mačehovska kakor ljubica. Tudi izgubljeni sin — zločinec in razbojnik — ima prostora v materinem srcu.

— Doma so se mu vsi čudili, da je prišel tako pobit in tih in klavrn, predvsem pa tako neznano strpen, kakor da se je šele v nemški Avstriji naučil spoštovati slovenstvo in slovanstvo. Oče je s svojimi privrženci verjel, da pride zopet nov preobrat — vstajenje nemštva. Vsi so šepetali o uporih in zarotah zoper Jugoslavijo, o skupni, široko zasnovani vstaji. Če pa so Viliju o tem namignili, se je samo namrdnil, skomizgnil s pleči in zamahnil z roko.

«Ali ne verjameš?» je planil oče ves srdit.

«Ne!» je odgovoril Vili. «Vdati se je treba! Čim prej, tem bolje! Do sedaj smo živeli tukaj kot sovražniki, na lastni zemlji tujci in brezdomovinci — ker smo zaničevali dušo svoje zemlje. Z ljubeznijo bi si morali priboriti to dušo, z njo bi se morali stopiti!»

«Kakšno dušo? Kje je duša zemlje?»

«To je slovenski kmet!»

«Slovenski kmet? In kaj sem jaz, ki sem bil od nekdaj tu gospod? — Duša posestvu je gospodar!»

«Ti nisi gospodar te zemlje! Graščaki nekdaj so morda bili gospodarji; a že proti njim je bilo vstalo slovensko ljudstvo. Slovenski človek je gospodar te zemlje, on ji je tudi duša.»

«Potem si zrel za Naniko, ti — dušesloveci»

Sedaj je šele izvedel, da je njen mož že v zadnji zimi padel na tirolski fronti. Nanika je bila vdova, zato je vzela njegovega dečka k sebi. Oče mu pa natančneje ni bil poročal, ker se je morda bal njegove slabosti zanjo.

— Vili je Naniko obiskal; z svojega sinka ni več našel — pred nekaj tedni je bil umrl za davico.

In ona? Ali je prosta? Ali bi ne hotela Vilija za moža? Nemogoče! Ona potrebuje hlapca in delavca: posestvo potrebuje trdih kmečkih rok... Nekaj se je že menila...

— Vili je bil obupan. Edini stik, ki ga je imel s to zemljo, je bil uničen, že kar usodno uničen. Sin je mrtev. Ali je sploh kdaj živel — zanj? Ali ga ni bil že kar od rojstvu pravzaprav zavrgel? Ali ima le količkaj pravice, da bi se pritoževal? In kje — pritoževal? Pri svoji usodi? — Za nos se primi izdajalec, tam je tvoja usoda! — In sedaj še Nanika? Njegova nekdanja ljubica ga je odbila. Kakšno pravico je neki imel, da si je le za hip domišljal: tu je naročje, ki te sprejme vase? Vse je bil zavrgel — ljubico in sina. In to ljudstvo, to slovensko ljudstvo je bil preganjal in sovražil in si ga je hotel pokoriti. In to zemljo — ali jo je kdaj ljubil, v resnici ljubil? — Podvreči si jo je hotel — zase in za svojo Veliko Nemčijo podvreči! To so bile njegove sanje in njegove želje. In vse to je zašlo in zatonilo za compiegnskim gozdom... In če ga zdaj zavrže ta slovenska zemlja? In če ga zdaj izžene ta — slovenska domovina? — Po pravici ga zavrže — po pravici ga izžene...

Imel je bil prostrano domovino. Od Dunkerka do Sebastopola, od Revala do Bagdada je segala njena moč in njena misel. Danes pa — danes je — brez domovine...

(Odlomek iz novele «Domovina» 1919)

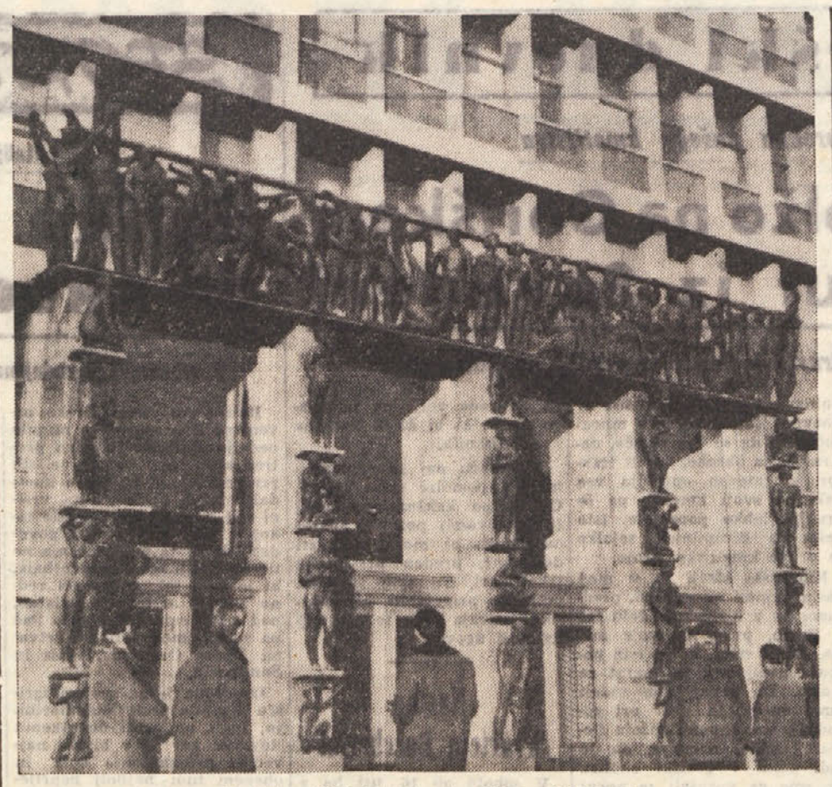

Detajl pročelja ljudske skupščine v Ljubljani

OBRAČUN OB LANSKEM «VELIKEM SKOKU» NA KITAJSKEM

Kako drago je jeklo «tradicionalnih peči»

Če vzamemo za merilo ceno jekla na svetovnem tržišču, je vsak kitajski improvizirani plavžar «pridelal» le za okoli 90 lir jekla na dan

PEKING, v začetku marca. — Na Kitajskem so «uspehe» v proizvodnji jekla v lanskem letu močno izkoristili v propagandne namene. Kot je znano, je njihov načrt predvideval, da bodo v letu 1958 proizvedli 10 milijonov ton jekla, to je dvakrat več kot leta 1957 in dejansko so ga proizvedli 10 milijonov 700 tisoč ton. Propaganda je ta «uspeh» prikazala kot dokaz «pravilnosti in veličine splošne linije partije», ker da je bil to uspeh, kakršnega niso zabeležili nikjer v svetu, ker da je za povečanje tolikšne količine jekla Amerika potrebovala 7 let, Nemčija 8, Japonska 20, Francija 29, Anglija celo 32 let.

«Splošna ljudska kampanja za pridobivanje jekla» je trajala polne štiri mesece lanskega leta, od septembra do konca decembra. Rezultat je bil dosežen, toda oglejmo si, kakšen je bil dejanski uspeh te kampanje. Po uradnih kitajskih podatkih je v tej kampanji sodelovalo nad 50 milijonov ljudi, ki so se ukvarjali s kopanjem rude in premoga, z izdelovanjem koksa, z gradnjo malih «tradicionalnih peči» in končno z neposredno proizvodnjo, to se pravi s «pridelovanjem» jekla. Čeprav uradni podatki pravijo, da je delalo pri tem 50 milijonov ljudi štiri mesece zaporedoma, vzemimo, da je vsakdo od teh 50 milijonov ljudi delal povprečno le mesec dni. To znaša milijardo in pol delovnih dni. Po prav tako kitajskih uradnih podatkih so te neštete «tradicionalne peči» ali z drugo besedo primitivni plavži dali 2 milijona in pol tone jekla, to se pravi 2 milijardi in pol kg jekla oz. železa. Če to količino razdelimo s številom delovnih dni, izhaja, da je vsak Kitajec, ki je v tej kampanji sodeloval, produciral dnevno največ 2 kg jekla oz. železa.

Ena tona kakovostnega jekla stane na svetovnem tržišču okoli 80 dolarjev. Jeklo, ki je bilo proizvedeno s starinskimi in vsekakor nesodobnimi sredstvi, se prav gotovo ne more meriti z jeklom svetovnega standarda, zato ga moremo oceniti kvečjemu po 70 dolarjev za tono. To pomeni, da bi 1 kg tega jekla mogel veljati kvečjemu 7 centov. Iz tega sklepamo, da je vsak izmed onih 50 milijonov Kitajcev, ki so sodelovali v tej kampanji «pridelal» na dan komaj za 14 centov jekla. Vzeli smo, da je vsak izmed 50 milijonov Kitajcev delal le en mesec in ne štiri mesece, kot kitajski viri uradno poročajo, kajti sicer bi bil «uspeh» še poraznejši. Toda kaj je 14 centov produkta na dan? Če to spremenimo v našo valuto, je vsak izmed 50 milijonov Kitajcev «pridelal» na dan jekla za borih 85 do 90 lir. Tudi če bi kitajske oblasti hranile te ljudi le s tradicionalno peščico riža, so milijoni kitajskih improviziranih plavžarjev veliko več pojedli kot pridelali. In sem nismo prišteli ostalih stroškov proizvodnje in to «proizvodnje», ki je terjala zelo naporno delo, kajti plavžem moraš streči noč in dan brez prestanka.

Pa še nekaj, kar ni nič manj važno. V tej kampanji niso sodelovali le manj strokovni delavci in kmetje, pač pa tudi dijaki, profesorji, uradniki in visoko specializirani ljudje. «Tradicionalne peči» so se dvigale povsod po ulicah, po dvoriščih ustanov, šol in hotelov. Improvizirani plavžarji so jim stregli noč in dan. Ure, ki so jih prebili ob plavžih, so bile izgubljene pri normalnem delu, in to je prineslo precej motenj v normalno delo podjetij in ustanov. Dokaj pičli uspehi plavžev so imeli torej tudi ta negativni učinek, toda najvažnejše še ni v tem.

Peči za pridobivanje železa in jekla so postavljali povsod, po vseh naseljih in mestih, pač tam, kjer se je našla delovna sila, ne glede na prometne žile in razpoložljiva sredstva, ne glede na vire surovin. Ker pa je bila kampanja kampanjsko izvedena, so morale peči nemoteno delati, da bi se načrt izvedel. Za to pa so bile potrebne ogromne količine rude, premoga, koksa in kovinskih odpadkov, ki jih je bilo treba pripeljati od njihovega izvora do slednjega «plavža» in tu se je pokazala največja napaka; transport je trpel največjo škodo.

Zato smo mogli že v novembru lani v glasilu kitajske komunistične partije brati uvodnik, ki je energično pozival kitajsko ljudstvo k drugi novi «vseljudski» akciji. Pozival je k novi kampanji, h kampanji za transport». Vsa obstoječa prevozna sredstva in vsi sposobni ljudje brez izjeme se morajo mobilizirati v to kampanjo, ker sicer — je pisalo kitajsko partijsko glasilo — ne bo odpovedala le «kampanja jekla», pač pa bodo odpovedali tudi drugi načrti v zvezi z «velikim skokom».

In odmev na poziv osrednjega glasila kitajske KP je bil spet kitajsko značilen. Vsa transportna sredstva od letal in vlakov do tipičnih kitajskih čolnov in rikš, vse je služilo le — jeklu. Ker pa je vse transport služil jeklu, je kmalu prišlo do motenj v oskrbovanju tržišča in ne le tržišča, pač pa tudi drugih panog gospodarstva.

Ko smo tako prikazali «uspehe» kar dveh med seboj povezanih kampanj, se upravičeno postavlja vprašanje, ali je možno, da bi takšna metoda povečanja proizvodnje mogla postati trajna metoda, trajen način gospodarjenja. Za nas se zdi, da je to nemogoče. Toda zanimivo je, da so tudi Kitajci sami prišli do sklepa, da se po tej poti ne pride daleč. Po uradnih poročilih Kitajci sicer še ne mislijo odstopiti od «množičnih akcij» in «tradicionalnih peči», vendar v letošnjem letu ne mislijo nadaljevati s tem v lanskoletnem obsegu, pač pa kampanjo zreducirati na «bolj razumen obseg» in, kar je še najbolj značilno, «v okvir kombiniranja domače in tuje metode». Za to je značilno sledeče: v letošnjem letu morajo Kitajci izdelati 18 milijonov ton jekla. To se pravi za sedem milijonov 300.000 ton več kot lani. Toda večino tega jekla bodo izdelale jeklarne ali plavži, to je normalni sodobni plavži in ne «tradicionalne peči».

To odstopanje od lanskoletnega «vseljudskega gibanja» daje vtis, da je bila lanskoletna akcija predvsem politično-propagandnega značaja ne glede na rentabilnost, ne glede na njen dejanski učinek. Letos kaže, da so se kitajski voditelji opredelili raje za gospodarnost, hkrati pa načrt o 18 milijonih ton kaže, da bo proizvodnja jekla vendarle zahtevala izredne napore od tistih, ki se poklicno ukvarjajo s plavžarstvom in premogovno industrijo. V nekem rudniku v pokrajini Šanši bodo na pr. morali izkop premoga povečati od sedanjih 600 na 2000 ton na dan. Proizvodnjo koksa pa prav tako potrojiti. Zanimivo pa je pri tem, da število rudarjev in delavcev ostane isto in da sredstva ne bodo bolj kot doslej mehanizirana. Edino mišice se bodo torej morale bolj napeti. Namesto milijonov improviziranih plavžarjev in rudarjev bodo morali bolj krepko pljuniti v roke poklicni plavžarji in rudarji.

—e—ič

TUDI V ZAGREBU SE UKVARJAJO S POSLEDICAMI ŽARČENJA

Poizkusi na belih miših in amebah dokazujejo kvarnost atomskih žarkov

Različni učinek žarčenja na samico pred oploditvijo in pozneje na embrio

Že dlje časa niti z Vzhoda niti z Zahoda ne poročajo več o kakem novem atomskem poskusu. Toda tudi če bi niti v Sibiriji niti v Nevadi ali kje drugje ne poizkusili več kake atomske ali vodikove bombe, se bo radioaktivni pepel še dolgo let počasi sesedal na Zemljo in zastrupljal živa bitja. Iz velikanskih višin, kamor so «atomske gobe» odnesle atomski pepel, bo še desetletja prihajal na Zemljo strup nevidnih prodornih nevtronov in vrste atomskih delcev, ki neopazno in neslišno prodirajo v celice najrazličnejših organizmov in pri tem rušijo njihovo strukturo in groze tudi z uničenjem. Seveda je za uničenje organizma potrebna večja doza, verjetno pa je še huje, če so doze manjše, ker je njihovo delovanje še strašnejše, ker vpliva na spremembe v dednih lastnostih, kar ustvarja prave spačke ali spake. Opozorila mnogih strokovnjakov, ki se na zadevo spoznajo, govore dovolj zgovorno. Nekateri biologi so človeštvu napovedali grdo prihodnost, če se pravočasno ne spametuje. Če bo šlo po tej poti naprej, je možno, da se tudi «najbolj razvito bitje na Zemlji» homo sapiens (človek) povsem spači.

Je to dejanska nevarnost?

Na to vprašanje skušajo znanstveniki odgovoriti in s tem se ukvarjajo že vrsto let. Povsod po svetu v raznih atomskih in bioloških ustanovah delajo poskuse z umetnim povzročanjem mutacij na živem tkivu rastlin in živali in to v raznih stopnjah njihovega razvoja. Vrsta in količina uporabljenih žarkov je različna in potem ko podvržejo organizem delovanju žarkov, pregledujejo nastale spremembe v celicah tkiva in tudi morebitne splošne telesne, to se pravi somatske spremembe.

V mnogih atomskih središčih preizkušajo delovanje atomskih žarkov na živ organizem in to začenši od kratkih elektromagnetskih valov do pravega atomskega korpuskularnega obsevanja. S podobnimi raziskovanji se ukvarja tudi tako imenovana «embriologija atomske dobe», ki raziskuje občutljivost embria v dobi razvoja.

V «atomski embriologiji» se poskusi po navadi vrše na belih miših in podganah. Obstajata dve različni obliki raziskovanja učinka radiacije na embrio teh glodalcev. Samičke obsevajo z žarki pred oploditvijo ali po oploditvi. In rezultati so v obeh primerih drugačni. Če samičko podvržemo močnim dozam obsevanja pred oploditvijo, pride v njenem organizmu kmalu do škodljivih posledic, ki se pokažejo najprej v fizioloških in kemičnih spremembah. Ta obsevanja privedejo do splošnih motenj v funkcijah organizma in se nato prenesejo tudi na embrio. Namesto normalnega, zdravega embria, se že v začetku začne razvijati nenormalen patološki embrio.

V drugi vrsti poskusov se preizkušajo neposredni telesni efekti z obsevanjem samega embria.

Vsa dosedanja proučevanja učinkov radiacije na embrio so pokazala, da embrio reagira na dva načina. Če je bilo obsevanje zelo intenzivno, občutljivejše celice embria razpadejo in embrio umre oz. pogine. Pri mnogo manjši dozi pa embrio živi in se celo razvije v organizem, ki je sposoben za normalno življenje.

Da embrio pogine pred rojstvom zaradi prevelike doze, kateri je bila podvržena samička, niso temu vzrok le motnje v fizioloških procesih matere, ampak so opazne tudi spremembe v samih celicah embria. Telo samičke s svojimi mišicami in skeletom je torej slaba zaščita embriu. Obsevanje gre torej skozenj in doseže notranje organe embria. Najočitnejši dokaz, da je obsevanje delovalo neposredno na celice embria, dokazujejo okvare v kromozomih zelo mladega embria.

Številni poskusi so znanstvenike privedli do sklepa, da večina škodljivih posledic izhaja iz delovanja žarkov na samo jedro celic, pa naj gre za celice jajčeca samičke ali pa celiceploda. Zdi se, da pride do dveh vrst okvar. Prva vrsta okvar, ki pa še ni povsem pojasnjena, obstaja v razpadanju jedra takoj po prvi delitvi celice; druga vrsta okvar pa se kaže v razpadanju kromozomov po dokončani delitvi celice, ki se je razpolovila. Slednje okvare nujno dovedejo do uničenja novo nastalih celic. Takšno obsevanje uničuje življenje že v samem njegovem začetku.

Tovrstne poskuse delajo tudi na biološkem zavodu medicinske fakultete v Zagrebu, kjer proučujejo, do kakšnih sprememb pride v embriih podgan zaradi obsevanja z ultravijolično svetlobo. Pri poskusih uporabljajo doze od 200 do 300 ergov na kvadratni milimeter obsevanega tkiva, oziroma z valovno dolžino 2537 angstroemov.

Prvič embrio podgane izpostavijo delovanju ultravijoličnih žarkov pet dni po oploditvi. Embrio nato izrežejo iz narkotizirane samice in ga polože v pripravno fiziološko raztopino, kjer ga podvržejo določeni dozi ultravijoličnih žarkov. Nato embrio presade v neko drugo samičko. Čez pet dni obsevanje ponovijo z močnejšo dozo in nato pregledujejo in raziskujejo nastale spremembe.

Vsi dosedanji poskusi na biološkem zavodu zagrebške medicinske fakultete nedvomno dokazujejo, da obsevanje deluje najprej na jedro in ne toliko na citoplazmo, to se pravi na osnovno tvarino živalske celice. Kmalu po obsevanju postane jedro pinotično, to se pravi, da se stisne in da dobiva večjo sposobnost barvanja za mikroskopske analize. Po končanem obsevanju se embrio podgane usmrti in pripravi za nadaljnje specifične analize pod mikroskopom.

Pri takih raziskovanjih se opažajo le skrajni rezultati obsevanja, vtem ko se sam proces delovanja žarkov ne more sproti spremljati. Dosedanja raziskovanja na biološkem zavodu v Zagrebu potrjujejo, da ima embrio že v svoji začetni razvojni stopnji dve različno diferencirani skupini celic, kar je povsem v skladu z ugotovitvami drugih zavodov v svetu. Ti dve vrsti celic različno reagirata na iste strogo določene doze žarkov, ker je pri njiju sprememba tvarine v različnih razvojnih stopnjah.

Raziskovanja učinka žarkov na belih podganah niso enostavna. Embrio je treba z operativnim posegom vzeti iz matere in ga potem vcepiti v drugo mater. To jemlje veliko časa, hkrati pa je za te poskuse potrebnih zelo mnogo živali. Mnogo bolj enostavno je znanstveno delo, pri katerem se poskusi delajo z drobcenimi živimi bitji — protozooni. V Zagrebu uporabljajo v ta namen eno najenostavnejših vrst enoceličnih organizmov — amebo. Vzgajanje ameb je enostavno, posebno ker se naglo množe. Njihovo ovalno telesce pa je povsem prozorno. Ovija ga opna, ki drži skupaj prozorno tekočino — citoplazmo, v kateri plava temna pika — jedro.

Tudi amebe obsevajo z ultravijoličnimi žarki enake dolžine — 2537 angstroemov. Po določeni dozi žarkov amebe postavijo v poseben aparat, v katerem se s pomočjo mikroskopa in preciznih merilnih naprav spremlja njihovo dihanje. Zagrebški strokovnjaki so prišli do zanimivega zaključka, da jedro nima zveze z dihanjem amebe. Če se jedro z obsevanjem pokvari, ostane ritem dihanja nespremenjen.

Pred obsevanjem se po navadi telo amebe razreže na dva dela, in to tako, da v enem ostane jedro, drugi del pa je brez jedra. Oba dela se izpostavita isti dozi obsevanja in tedaj v aparatu kontroliraj, če je v dihanju prišlo do spremembe. Uničeno jedro v nobenem primeru ne moti ritma dihanja.

Pri tem je točno ugotovljeno, da ultravijolični žarki ne le uničijo jedro, ampak vplivajo tudi na kemično sestavo citoplazme. Kratkovalovno obsevanje z ultravijoličnimi žarki razbija zapleteno molekularno strukturo citoplazme v manjše in bolj enostavne molekule, kar nujno škodljivo vpliva na življenjski proces amebe.

M. K.

Brigitte Bardot nima miru niti pred starčki: tudi tale želi imeti njen avtogram

ZARADI SVOJE PARTIZANSKE DEJAVNOSTI SE MORAJO ZAGOVARJATI PRED POROTNIM SODIŠČEM!

Reševali so zavezniške letalce in vojne ujetnike

Med drugo svetovno vojno je nacistična propaganda vrgla v svet tudi kleveto, da naj bi slovenski partizani slabo ravnali z zavezniškimi vojaki, ki so se iz nemških taborišč rešili na slovensko osvobojeno ozemlje, ali pa ki so se zato so se morali s padalom iz zestreljenega letala. Podobna kleveta se je, sicer le mimogrede, pojavila tudi na razpravi proti bivšim bednim partizanom, ki se sedaj vrši pred porotnim sodiščem v Florenci.

V zvezi s tem je zanimiva okoliščina, da so že 1946. leta izdali v Ljubljani brošuro «Allied Airmen and Prisoners of War rescued by the Slovene partisans» (Zavezniški letalci in vojni ujetniki, ki so jih rešili slovenski partizani). Ta brošura je izpis iz repatriacijskega registra, ki je obstajal pri glavnem štabu NOV in POS Slovenije za pripadnike zavezniških vojsk, ki so se rešili pred sovražnikom na slovensko osvobojeno ozemlje. Take osebe (šlo je za sestreljene letalce in pobegle vojne ujetnike) so slovenske partizanske patrulje spremljale po podrejenih štabih do glavnega poveljstva Slovenije, to pa jih je, bodisi z zavezniškimi letali (z letališča na slovenskem osvobojenem ozemlju), bodisi po pomorski poti (po osvobojenem ozemlju v Hrvatski in Dalmaciji) vračalo v zavezniške armade, katerim so prej pripadali.

Seznam vsebuje osebne podatke 812 oseb. Njihovo skupno število pa je precej višje, ker se je začel voditi register šele v začetku leta 1944, to je v tretjem letu partizanske vojne v Sloveniji. Razen tega v njem niso zajeti tisti pripadniki zavezniških vojsk, ki so ostali še naprej pri partizanih v Sloveniji, ker seznam vsebuje le tiste letalce in vojne ujetnike, ki so bili repatriirani že med osvobodilno vojno.

V tej brošuri, ki je bila predložena porotnemu sodišču v Florenci, je na uvodnem mestu objavljeno tudi pismo, s katerim se kapetan J. Goodwin, vodja anglo-ameriške vojaške misije pri glavnem štabu NOV in POV Slovenije v juliju 1944 temu štabu in slovenskemu narodu zahvaljuje za pomoč, ki so jo nudili zavezniški stvari s svojo borbo proti nemškemu okupatorju, še posebej pa za njihovo ravnanje in skrb za sestreljene zavezniške letalce in pobegle vojne ujetnike. Ob zaključku svojega pisma kapetan Goodwin zatrjuje, da so mu vsi rešeni letalci izrazili samo eno upanje, namreč, da bi v primeru ponovne sestrelitve mogli priti v partizanske roke.

Kljub temu, da so v brošuri navedeni le skopi podatki o poti vsakega posameznega zavezniškega letalca ali vojnega ujetnika, dokler ni dosegel partizanskih enot, ki so ga nato spremljale do glavnega štaba NOV in POS, se da že iz teh podatkov povleči naslednje zaključke:

1. Sestreljeni zavezniški letalci in vojni ujetniki so se reševali iz severnoitalijanskih in južnoavstrijskih pokrajin na slovensko osvobojeno ozemlje, ker so vedeli, da bodo tako najlaže dosegli zavezniško vojsko, oziroma da bodo tako najlaže repatriirani v svoje armade;

2. njihova pot iz Italije je bila naslednja: najprej so se omenjene osebe zatekle k italijanskemu civilnemu prebivalstvu, ki jih je spravilo v stik z italijanskimi partizani; italijanski partizani so jih nato odpremljali do najbližjih slovenskih partizanskih enot;

3. italijanski teritorij, od koder so bili zavezniški letalci in vojni ujetniki sistematično dirigirani na slovensko osvobojeno ozemlje, je obsegal malone vso severno Italijo (kot kraj pobega, oziroma pristanka iz zraka so v seznamu — poleg krajev iz zahodnih delov videmske pokrajine, kot na primer Ampezzo, Pordenone, Portogruaro — označeni tudi Treviso, Vittorio Veneto, Padova, Venezia, Verona, Ferrara, Belluno, Bolzano, Predazzo, Legnano, Macerata itd.; v več primerih pa je kot kraj pobega oziroma pristanka omenjena na splošno severna Italija, brez podrobnejše označbe kraja;

4. celo Italijani, ki so bili doma iz severne Italije in ki so prestopili v anglo-ameriško vojsko, so se reševali po omenjeni poti na slovensko osvobojeno ozemlje;

5. prve slovenske partizanske enote, ki so jih zavezniški letalci in vojni ujetniki dosegli na svoji poti, in od katerih so jih na glavni štab v Sloveniji varno spremljale partizanske patrulje, so bile enote Brško-beneškega odreda. V številnih primerih je namreč v tej zvezi Brško-beneški odred bodisi izrecno, bodisi z drugimi izrazi, kakor na primer «Slovene Partisans over Isonzo, Stregna, Slovene Partisans beyond Isonzo», tudi posebej omenjen. Če pa vemo, da je bilo ozemlje, na katerem je operiral BBO (dolina Nadiže in Brda) edina zveza med slovenskimi in italijanskimi partizani (ker so črto Gorica-Tržič imeli Nemci pod svojim nadzorstvom), lahko trdimo, da je v vseh primerih prehoda zavezniških letalcev in vojnih ujetnikov iz Italije v Slovenijo posredoval BBO; glede te trditve ne spremeni ničesar dejstvo, da so na omenjenem področju operirale tudi druge slovenske partizanske enote; le-te so namreč bile tam navzoče le v zvezi z večjimi vojaškimi operacijami, medtem ko je bil BBO — skupno s posadkami komande področja in komande mest — teritorialna enota, ki je bila pristojna za take naloge.

Le zaradi obstoja in delovanja Brško-beneškega odreda je bilo torej mogoče, da so zavezniški letalci in vojni ujetniki iz severne Italije varno dosegli slovensko osvobojeno ozemlje in po tem zopet svoje armade.

Že iz nepopolnih podatkov omenjenega seznama se da sklepati, da se je s pomočjo Brško-beneškega odreda v zadnjem obdobju vojne rešilo okrog 250 zavezniških letalcev in vojnih ujetnikov.

Brez besed

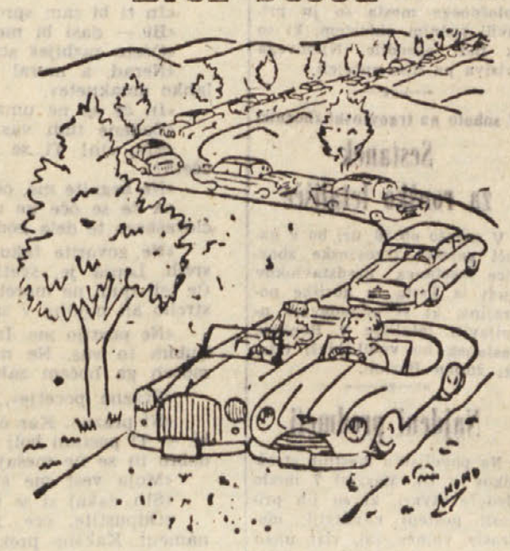

HOROSKOP ZA DANES

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) Prišli boste do nujne odločitve, ki bo rešila marsikatero vprašanje. Neki prijatelj vam bo pri tem pomagal.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Zvedeli boste za zadevo, ki vam bo pripomogla k nadaljnjemu uspehu. V družini prava sreča.

DVOJČKA (od 21. 5. do 22. 6.) Izognite se sporu, ki bi se lahko slabo končal. Z zdravjem srednje.

RAK (od 23. 6. do 22. 7.) Obnašajte se v rokavicah in ne drezajte v občutljivost tistih, ki niso vašega mnenja.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Nudila se vam bo možnost pomagati osebi, ki vam bo stotero povrnila. Več optimizma bi ne bilo odveč.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Ne delajte načrtov za daljšo dobo, ker jih boste morali spremeniti.

TEHTNICA (od 23. 9. do 23. 10.) Se dolgo boste čakali, da se bodo vaše želje uresničile. Potrpljenje pa je boljše kot prevelika naglica.

SKORPIJON (od 24. 10. do 21. 11.) Dobra iniciativa vam bo pomagala do zaupanja pri vaših sodelavcih.

STRELEC (od 22. 11. do 20. 12.) Opustite za danes vse špekulacije in bodite previdni.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) Ne utemeljujte svojih načrtov z nepopolnimi in napačnimi podatki. Ne poslušajte napačnih nasvetov in ne bodite trmasti.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Površnost neke osebe bi vam znala krepko škodovati. Ves dan bo poln skrbi.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Srečno roko boste imeli, toda ne zaupajte vsem tistim, ki se vam vsiljujejo.

Poročilo o razgovorih v Moskvi

(Nadaljevanje s 1. strani)

ba delati postopoma, in je dodal: «Če bomo uspeli rešiti vprašanja v Srednji Evropi, to lahko privede do širšega sporazuma. V pričakovanju mislim, da se bo Hruščev strinjal z menoj, če pravim, da ni dobro zapustiti stare prijatelje za nove prijatelje».

Dopisnik «Literarne Gazete» je vprašal, ali predlog v zahodni noti, naj bi svetovalci obeh Nemčij prisostvovali morebitni konferenci zunanjih ministrov o Nemčiji, pomeni, da britanska vlada priznava obe nemški vladi. Mac Millan je odgovoril: «Ne, nikakor ne. Vendar se zdi pametno, da so svetovalci obeh Nemčij navzoči na taki konferenci, ker bi njih mnenje lahko prispevalo k rešitvi vprašanj, o katerih bi govorili».

Na vprašanje, kakšno je angleško stališče do morebitne ustanovitve neatomskega področja v Evropi, je Mac Millan opozoril navzoče na skupno poročilo o razgovorih ter je dodal, da bo treba zadevo še dalje proučevati.

Dopisnik «Krasnaje zvezde» je vprašal, kaj misli o Dullesovih izjavah glede morebitne uporabe orožja za rešitev berlinskega vprašanja in ali po njegovem mnenju «tak način postavljanja vprašanj vodi k povečanju mednarodne napetosti». Mac Millan je izjavil, da je zadovoljen, da se mu je postavilo to vprašanje. On je mnenja, da je treba nevarne položaje reševati s pogajanji, «ker je to edina pametna možnost».

Neki drug časnikar je vprašal, ali bo prišlo do nadaljnjih pogajanj, kar se tiče skupne angleško - sovjetske izjave o nenapadanju. Mac Millan je odgovoril pritrdilno in je dodal: «Vsa enostranska dejanja lahko imajo nevarne posledice. Samo s pogajanji je mogoče rešiti najostrejša vprašanja».

Kar se tiče položaja v Vzhodni Nemčiji, se je Mac Millan ponovno skliceval na skupno poročilo, kjer je rečeno, da ni bilo mogoče sporazumeti se o nekaterih političnih straneh tega vprašanja in da se je priznala potreba nadaljnjih razgovorov med prizadetimi vladami.

Dopisnik «Izvestij» je vprašal, ali so med moskovskimi razgovori sprejeli končne sklepe o ustavitvi jedrskih poizkusov. Mac Millan je odgovoril: «Ne, postavili smo konstruktivne predloge splošnega značaja, ki bi morali obroditi plod. Toda nedvomno bomo skupno s svojimi prijatelji še dalje proučili vprašanje».

Mac Millan je z zadovoljstvom poudaril tudi nekatere olajšave angleškim časnikarjem, ki so prišli v Moskvo. «Upamo, je dodal, da bo z leti mogoče skleniti kakršen koli sporazum med dvema velikima svetovnima blokoma».

Zatem je Mac Millan poudaril, da je prava vrednost moskovskih razgovorov v tem, da je prišlo do boljšega medsebojnega razumevanja. Ponovil je tudi, da ni prišel v Moskvo na pogajanja, misli pa, da je njegov obisk marsikaj olajšal, kar se tiče pogajanj, ki bodo sledila v prihodnjih mesecih.

Na letališču so Mac Millana in ostale člane angleške delegacije pozdravili pred odhodom Hruščev in drugi člani vlade. Ob pozdravu je Hruščev izjavil med drugim: «Če tako vztrajno skušamo skleniti mirovno pogodbo z Nemčijo in rešiti zahodnoberlinsko vprašanje, je samo zaradi tega, ker nas vodi želja, da likvidiramo vse posledice zadnje vojne. Odstraniti hočemo vse ovire na poti miroljubne koeksistence in normalizacije položaja, tako da ne bo novena stvar več ovirala razvoja prijateljskih odnosov med narodi».

Hruščev je zaključil z besedami: «Želimo rešiti vsa sporna vprašanja s pogajanji v skladu z listino OZN».

V svojem odgovoru je Mac Millan med drugim izjavil, da odhaja z lepim spominom na obisk v Moskvi, Kijevu in Leningradu. Poudaril je, da je angleška delegacija prišla v SZ «v skladu z željo naših narodov, da živijo v miru», ter je dodal, da so razgovori potekali zelo iskreno in da se nasprotna stališča obeh vlad niso prikrivala; zato je to omogočilo, da se je na stvari gledalo z njih prave strani. «Ob našem povratku v Veliko Britanijo, je pripomnil Mac Millan, bomo lahko bolje proučili vprašanja, od katerih je odvisna prihodnost človeštva».

Na letališču v Londonu so angleško delegacijo sprejeli člani vlade, med katerimi notranji minister Butler, ki je nadomeščal Mac Millana med njegovo odsotnostjo. V kratki izjavi je Mac Millan izrekel upanje, da bo lahko osebno poročal predsedniku Eisenhowerju o svojem potovanju v SZ. Potrdil je tudi, da bo skupno s Selwynom Lloydom obiskal prihodnji teden Pariz in Bonn.

Zatem je Mac Millan izjavil, da je prepričan, da je bilo njegovo potovanje potrebno, in je dodal: «Nismo se mogli sporazumeti o številnih vprašanjih. Vendar pa smo se drug drugega bolje razumeli in se sporazumeli o neki zelo važni točki: resna vprašanja je treba rešiti s pogajanji».

V zvezi z napovedanimi razgovori z zavezniškimi vladami je Mac Millan izjavil, da morajo te vlade skupno pripraviti svojo politiko za bodoča širša pogajanja.

V poučenih krogih v Londonu zatrjujejo, da se bodo zahodni predstavniki morda sestali v Washingtonu, kjer jim bo Mac Millan poročal o svojem potovanju. Bela hiša je danes javila, da je predsednik Eisenhower povabil Mac Millana, naj obišče Washington, ko mu bo najbolj primerno, zato da poroča o razgovorih. Verjetno bo Mac Millan odpotoval v Washington v prihodnjih 15 dneh.

Goriško-beneški dnevnik

Vprašanja, ki se tičejo napredka našega kmetijstva

Edini aparat za molžo na Goriškem ima Jožef Češčut iz Sovodenj

Kako deluje aparat in koliko znašajo stroški - Nagel napredek mehanizacije

Naši kmetje vedno bolj spoznavajo, da je njihov napredek odvisen od mehanizacije kmetijstva. Pričeli so kupovati številne stroje, ki jim prihranijo precej časa in napora.

V Steverjanu — v mislih imamo Valerišče — je mehanizacija prav gotovo dosegla največji vzpon. Na razmeroma majhnem področju je kar 11 traktorjev najrazličnejših kakovosti in jakosti. Skoraj vsaka hiša ima svojega. Marsikdo bi se vprašal, kaj je tega bilo treba. Treba je bilo, vam bi odgovorili, kakor so odgovorili nam. Kmečke družine niso več tako številne kot nekdaj, da bi imele dovolj delovne sile. Če hočejo obdelovati vso zemljo, morajo najemati dninarje, ki pa jih tudi ni dobiti in se morajo drago plačati. V blagajnah srednjih kmetovalcev pa ni toliko denarja, da bi lahko plačali za dninarje po 1.500 do 1.800 lir dnevno. Zaradi tega so mnogi spoznali, da se jim splača, daširavno na obroke, kupiti traktor, s katerim opravijo vsa dela na svoji kmetiji, pa še drugim lahko pomagajo. Isto velja za škropilnice, sejalke in druge kmetijske stroje.

Kmetijski stroji so si med našimi kmeti na splošno, predvsem pa v nižinskem delu ter v Brdih, priborili svoje mesto. Edini stroj, ki se šele poskuša uveljaviti, je aparat za molžo. Do sedaj smo videli samo enega, in sicer pri sovodenjskem županu Jožefu Češčutu. Rekel nam je, da je tudi edini v goriški okolici. Ko smo ga vprašali za nekaj podatkov o delovanju in o koristnosti, nam je bil rade volje na uslugo.

Stroj je kupil pred enim letom za 300.000 lir od trgovskega predstavnika nemške tovarne Westfalia, ki ima svoj sedež v Bocnu. Naprava je sestavljena iz električnega generatorja z zračno sesalko, ki je pritrjen na zid, iz kovinske cevi, ki gre od sesalke nad jaslimi. Na to cev se pritrdi gumijasta cev, ki ima na koncu štiri gumijaste tulce, ki se prisesajo na dojke. Motor izmenoma ustvarja nizek in normalni zračni pritisk, ki oži in širi gumijaste tulce. S tem se doseže umetna molža. Mleko se steka v aluminijasto posodo, ki drži okoli 20 litrov.

Nameščanje in odvzemanje aparata je povsem enostavno. Z njim lahko ravna vsak odrasel človek. Po uporabi se stroj avtomatično odpre. Vsakih 14 dni pa mu je treba posvetiti pol ure, da se ga s pralnim praškom temeljito opere. Električni motor, ki ima pol konjske sile, poganja industrijski tok. Uporaba električne energije je malenkostna: za dvakratni molži dveh krav na dan se porabi na mesec 125 lir. K temu je treba prišteti še stalno vsoto 430 lir za uporabo industrijskega toka.

Aparat pomolze kravo v 10 minutah, to je v času, ki ga porabi dobra molznica, da pomolze eno kravo. Krave se na aparat kmalu privadijo. Najhuje je s starimi kravami, ker sprva ne spustijo mleka. Toda to traja samo en dan. Drugi dan se najbolj divje krave, ki so prevrnile marsikatero golido mleka, molzejo kar se da pohlevno.

Povedal nam je še, da si lahko vsakdo aparat ogleda in da bo rade volje na razpolago vsem, ki bi želeli kakršna koli pojasnila.

Na koncu naj še pripomnimo, da pomolze samo mleko. Če bi po kakšni nerodnosti (pozabljivosti) pozabili aparat odstraniti, bi moral delovati deset ur, preden pri pričel srkati kri. To smo smatrali potrebno pripomniti, ker marsikdo navaja prav to kot najvažnejši ugovor.

Aparat za molžo v hlevu Jožefa Češčuta iz Sovodenj

Izpred goriškega sodišča

Smrt motociklista pri nesreči v Podgori

Voznika Klavčiča so oprostili zaradi pomanjkanja dokazov

Včeraj se je na goriškem sodišču zagovarjal 32-letni Albin Klavčič, stanujoč v Podgori Ulica Brigata Treviso 59, ki je bil obtožen, da je pri cestni nesreči povzročil smrt svojega sorodnika 32-letnega Marcella Culota. Nesreča se je zgodila po 21. uri 19. marca 1958. leta.

Klavčič se je tistega dne z ženo in hčerkico odpravil v Gradiško z motociklom. Na poti domov so pri Madonnini zavili proti Standrežu na obisk k sorodnikom, medtem ko se je odpravil Klavčič s Culotom v mesto in na Oslavje. V mestu sta si ogledala rezultate nogometnih tekem, na Oslavju pa sta spila vsak dva kozarca vina. Na poti domov skoti Podgoro sta se ustavila še v baru, nato pa sta krenila proti Standrežu. V predoru pod železniško progo je Klavčič, verjetno zaradi viažnih tal izgubil ravnotežje in oba sta se zaletela v steno. Klavčič je bil laže ranjen, Culot pa je izdihnil še isti večer v bolnišnici v Ulici Brigata Pavia.

—«»—

Potrjena kazen aktivistoma MSI

Sodniki goriškega okrožnega sodišča so včeraj zjutraj potrdili prvo obsodbo na račun 31-letnega Stelia Baiocca in 52-letne Romane Destradi, ki ju je lani 6. julija obsodil sodnik dr. Fabiani na šest dni zapora in na plačilo 6.670 lir kazni vsakega, pogojno in brez vpisa v kazenski list.

Baiocco in Destradijeva sta istrska begunca in stanujeta v starih vojašnicah na Svetogorski cesti ter sta pripadnika neofašistične stranke. Lanskega 12. aprila med volilno kampanjo sta nalepila na zidove bivših vojašnic misinske lepake, ki so vabili na zborovanje poslanca Totta.

Ker sta jih nalepila izven določenega mesta so ju prijavili sodnim oblastem, ki so ju tudi obsodile. Njihovega priziva pa niso sprejeli.

—«»—

V soboto na trgovinski zbornici

Sestanek za ronško letališče

V soboto ob 16. uri bo v palači goriške trgovinske zbornice sestanek predstavnikov ljudi iz Trsta in goriške pokrajine, ki si prizadevajo uveljaviti letališče v Ronkah. Sestanek bo vodil bivši tržaški župan Bartoli.

—«»—

Najdeni predmeti

Na poveljstvu mestnih stražnikov v Ul. Mazzini 7 imajo sledeče stvari, ki so jih prinesli pošteni najditelji: modrosiv volnen šal, zlat uhan z zefirom, dva ključa za ključavnico Yale, poročni prstan. Kdor lahko dokaže, da je lastnik najdenih predmetov, naj jih pride iskat.

—«»—

Seja občinskega odbora

Včeraj zvečer je bila seja občinskega odbora. Razpravljali so o upravnih stvareh in pripravili točke dnevnega reda prihodnjena zasedanja občinskega sveta v Gorici.

Včeraj zjutraj v Drevoredu XX. septembra

Poskus samomora z uspavalnim sredstvom

Nesrečneža so rešili s tem, da so mu izpraznili želodec

62-letni Giuseppe Curro iz Drevoreda XX. septembra 27 je delj časa trpel zaradi nespečnosti. Ko se je zvečer odpravil spat, je vzel zmerno količino uspavalnega sredstva, ki mu ni prinesel spanca. Ob 5. uri zjutraj je bil tako nervozen, da je hkrati pogoltnil še preostalo zdravilo z očitnim namenom, da bi napravil konec takemu življenju. Ob 8 uri so ga popadli hudi želodčni krči. Svojci so poklicali rešilni avtomobil Zelenega križa, ki ga je odpeljal v bolnišnico pri Rdeči hiši, kjer so mu izprali želodec. Currovo zdravstveno stanje, ki je bilo zjutraj naravnost brezupno, se je popoldne tako popravilo, da je zvečer preživel v družbi domačih.

Oddelek leteče policije je uvedel preiskavo.

—«»—

Nenadna slabost

Zaradi nenadne slabosti so včeraj zjutraj ob osmi uri prepeljali iz podgorske predilnice v bolnišnico v Ulici Brigata Pavia 15-letno Fedoro Zuech iz Ulice Matteotti 27.

Nastop kvarteta Boccherini

V soboto ob 18. uri bo v okviru «glasbene sobote», ki jo prirejuje goriška glasbena šola v Ul. Oberdan, nastopil instrumentalni kvartet Boccherini s skladbami Boccherinija, Caltabiana in Schuberta. Kvartet se je uveljavil doma in v inozemstvu.

Pokojnina neposrednih obdelovalcev

Eno leto za možem prejme pokojnino še žena

S tem bo prejemalo pokojnino kakšnih 90 odst. več žensk

V zadnjem času so ugodili nekaterim zahtevam neposrednih obdelovalcev, ki pridejo v poštev za prejemanje pokojnine. Odobrili so namreč ženam upokojenih neposrednih obdelovalcev izplačevanje pokojnine, če možje že prejemajo pokojnino, eno leto po prejemu moževe pokojnine. Po novem bo kakih 80 odst. žena neposrednih obdelovalcev deležnih te pravice.

—«»—

Novi državni pravdnik dr. Raffaele Moncuso

V nedeljo je prispel v Gorico dr. Raffaele Moncuso, ki je bil do sedaj na državnem pravdništvu v Catanzaru. Nasledil bo dr. Maria Alea, ki so ga z nedavnim dekretom državnega poglavarja premestili v pokrajino Cosenza voditi državno pravdništvo. Dr. Aleo je bil v Gorici dve leti in pol. Dve leti je bil sodnik, ko pa so dr. Pietra Marsija premestili na državno pravdništvo porotnega sodišča v Trst, je bil nekaj časa namestnik državnega pravdnika.

Dr. Moncuso, ki pripada zelo ugledni družini — njegov oče je bil svetnik kasacijskega sodišča — izrekamo dobrodošlico in mu želimo na novem službenem mestu veliko uspehov.

—«»—

II. pokrajinski kongres nemških internirancev

Na pokrajinskem sedežu Vsedržavne zveze bivših političnih preganjancev v Nemčiji bo v nedeljo 8. marca v Ul. Garibaldi 5 drugi pokrajinski kongres. Prvo sklicanje ob pol desetih, drugo ob 10. uri. Na dnevnem redu so poročili predsednika, blagajnika, izvolitev novih odbornikov ter izvolitev delegatov za vsedržavni kongres. Predsedstvo poziva vse člane, naj pridejo na kongres.

—«»—

Padec zaradi vinjenosti

Zaradi vinjenega stanja je včeraj ponoči ob 1.35 padel na Verdijevem korzu 48-letni Bernardo Batani s Placute. Z rešilnim avtomobilom Zelenega križa so ga peljali v bolnišnico v Ulici Brigata Pavia na zdravljenje. Ima nekaj ran na obrazu.

—«»—

Kino v Gorici

CORSO. 16.30: «Montparnasse», G. Philippe in Lili Palmer.

VERDI. 16.30: «Lepotice noči» in varietejska predstava.

VITTORIA. 16.45: «Človek na nebu», J. Hawkins.

CENTRALE. 17.00: «Upor Seminolov», G. Montgomery.

MODERNO. 17.00: «Vaba za može».

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Kuerner, Korzo Italia 4, tel. 2576.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj so na goriškem letališču zabeležili najvišjo temperaturo 17 stopinj ob 14. uri, najnižjo pa 1 stopinjo ob 6. uri.

GORIŠKE NAPREDNE ŽENE IN DEKLETA vabijo poleg mož in fantov tudi vse prijatelje in zance na

Veselo družabno popoldne

ki bo v nedeljo 8. marca v Prosvetni dvorani v Gorici ob 16. uri.

Vsi so dobrodošli!

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Italijansko košarkarsko prvenstvo

Velika presenečenja na škodo ekipe Stock

V srečanjih z zadnjima z lestvice sta izgubili ekipi Ignis in Santipasta

Italijansko košarkarsko prvenstvo Prve serije je minulo nedeljo doživelo mnogo pretresljajev oz. vrsto velikih presenečenj, ki utegnejo imeti daljnosežne posledice za vrstni red na lestvici. Toda že takoj v začetku je treba povedati, da se ta presenečenja ne tičejo vodilnega Simmenthala, ki je tudi tokrat dosegel redno zmago, in to celo izdatno, nad ošibljenim Stockom. Pač pa so bili med velikimi žrtvami Virtus Oransoda, Ignis in Santipasta.

Oransoda je na svojem igrišču izgubila proti Motomorinitu, Ignis pa proti beneškemu Reyerju kar je v bistvu največje presenečenje kola in obenem tudi najbolj neprijeten udarec Stocku, katerega položaj v borbi za obstanek je postal zaradi tega še bolj kritičen. V srečanju s Simmenthalom, ki je bilo sicer že vnaprej izgubljeno, se je namreč pokazalo, da Stock brez Montgomeryja ne more računati na uspeh niti proti slabšim nasprotnikom. In ker je znano, da bo Montgomery lahko v najboljšem primeru nastopil šele v zadnjih dveh prvenstvenih tekmah, si je lahko predstavljati, v kako kritičnem položaju je tržaški predstavnik.

Le malo manjše presenečenje predstavlja zmaga Livorna nad Santipasto, ki je tudi prispevala v poslabšanju položaja vrste Stock.

Rezultati: Motomorini - *Oransoda 81:74, *Simmenthal - Stock 104:53, *Reyer - Ignis Varese 64:59, *Lanco - Lazio 55:48, Livorno - *Santipasta 65:63, Lev. Cantu - *S. Azzurra 69:49.

LESTVICA

Simmen.	17	16	1	1368	950	33
O. Virtus	17	14	3	1278	1010	31
I. Varese	17	13	4	1244	1046	30
L. Cantù	17	12	5	1116	1065	29
Motomor.	17	12	5	1194	1054	29
Santip.	17	8	9	1037	1061	25
S. Azz.	17	6	11	1096	1096	23
L. Pesaro	17	6	11	954	1084	23
Stock	17	4	13	842	1011	21
Livorno	17	4	13	842	1011	21
Reyer	17	4	13	931	1172	21
Lazio	17	3	14	971	1266	20

V ženski A seriji se ni zgodilo nič nepredvidenega. V vseh srečanjih so zmagali favoriti in med njimi tudi vrsta Stock, ki je v Rimu izdatno porazila ekipo Autovox. V vodstvu je slej kot prej ekipa Udinese, ki si je praktično in skoraj tudi že teoretično zagotovila prvo mesto.

Rezultati: *L. Mantova - O. Faenza 46:38, Udinese - *Tal. Autonomi 58:42, *St. Milano - Ozo Milano 53:38, Stock - *Autovox 81:46, Fiat Torino - *S. Marinella 2:0 (zaradi predaje).

Lestvica:

Udinese	14	14	0	921	505	28
Standa Mi.	14	10	4	748	566	24
T.Autonomi	14	10	4	604	627	24
Stock	13	10	3	716	593	23
Fiat Torino	14	9	5	577	531	23
L. Mantova	14	7	7	544	556	21
O. Faenza	13	5	8	453	592	18
Ozo Milano	14	2	12	483	717	16
Autovox	14	2	12	437	695	16
S. Marin.)	14	0	14	269	493	9

V moški A seriji je vodilni Petrarca doživel svoj 4. poraz. Premagal ga je Riv. Torino s sedmimi točkami razlike. Tržaški predstavnik Don Bosco je imel zmago že v žepu, a jo je po nesrečnemu naključju zapravil v zadnjih trenutkih igre. Izgubil je z eno samo točko razlike proti Libertasu iz Bielle.

Rezultati: *Riv. Torino - Petrarca 58:51, Lib. Biella - *Don Bosco 49:48, *Udinese - Ravenna 61:43, Varese - *Itala 59:55, *Cus Firenze - Gorizia na 59:56.

Lestvica:

Petrarca	16	12	4	1016	780	28
Udinese	16	11	5	950	743	27
Varese	16	11	5	1000	871	27
R. Torino	16	11	5	902	826	27
L. Bialla	16	11	5	837	799	27
Ravenna	16	8	8	840	889	24
Goriziana	16	7	9	943	945	23
D. Bosco	16	5	11	883	958	21
Cus Fir.	16	2	14	721	973	18
Itala	16	2	14	826	1139	18

KOŠARKA

Gavagnin in Velluti kandidata za repr.

RIM, 3. — V okviru priprav za mednarodno košarkarsko srečanje moških reprezentanc Italije in Španije, ki bo 29. marca v Neaplju, so bili na skupne priprave pozvani naslednji igralci:

Pieri, Riminucci, Sardagna, Volpato, Bertini, Gamba (vsi Simmenthal), Calebotta, Alesini, Lucev, Gambini, Canna, Pellanera (vsi Virtus), Vianello, Conti, De Carli, Vittori (vsi Motomorini), Marchionetti, Sarti, Paoletti (Gira), Rocchi, Pomilio, Volpini (S. Azzurra), **Velluti (Olimpia-Trst), Gavagnin (Stock)**, Motta, Cantù), Andreo (Livorno), Bonetto (Petrarca), Giomo (Treviso).

—«»—

BUKARESTA, 2. — V tekmi za pokal evropskih prvakov je CCA iz Bukarešte premagal Honveda iz Budimpešte z 81:80, vendar pa se je Honved zaradi večje zmage v prvem srečanju vendarle uvrstil v četrtfinale.

NOGOMET

Carpinatti med kandidati za juniorsko reprezentanco

RIM, 3. — Na skupne priprave juniorske nogometne reprezentance, ki bo nastopila v Sofiji na mednarodnem juniorskem nogometnem turnirju FIFA, so bili k zveznemu tehničnemu centru v Coverciano pri Florenci pozvani že prej selekcionirani igralci, med katerimi so tudi Carpinatti od Triestine ter Bettini in Rossetti od CRDA iz Tržiča.

DRSANJE

Lep uspeh Giosa v Squaw Valleyu

SQUAW VALLEY, 2. — Končna lestvica v hitrostnem drsanju, ki je bilo v soboto in v nedeljo v Squaw Valleyu, je naslednja: 1. Jaervinen (Fin.) 185, 2. Johannesen (Norv.) 186,335, 3. Seierstad 180,693, 4. De Graaf (Nizozem.) 191,502, 5. Bedbury (ZDA) 191,965, 6. Mario Gios (It.) 192,217 itd.

Rezultati prvenstva Severne Amerike v skokih: 1. Karlsen (Fin.), 2. Kotarek (ZDA), 3. Charland (Kan.).

SMUČANJE

Kolčin (SZ) zmagal v teku na 15 km v ZDA

SQUAW VALLEY, 3. — Kolčin (SZ) je zmagal v teku na 15 km v Squaw Valleyu v teku na 15 km: Vrstni red:

1. Kolčin (SZ) 54'10"7, 2. Hakulinen (Fin.) 54'14"2, 3. Hämäläinen (Fin.) 54'46"2, 4. Brusveen (Norv.) 55'14"8, 5. Jernberg (Norv.) 55'15", 6. Brenden (Norv.) 55'29"5, 7. Anikin (SZ) 56'15"3, 8. Vaisanen (Fin.) 57'00"2, 9. Shiotama (Jap.) 1.0'1"2.

Še ena velika kolesarska dirka

Pariz - Nica - Rim: kdo bo zmagovalec?

Med velikimi favoriti je tudi Italijan Favero

PARIZ, 3. — 96 kolesarjev, razdeljenih v 12 moštev, bo startalo jutri na tradicionalni kolesarski dirki Pariz - Nica - Rim. Čeprav je bila dirka po Sardiniji pred njo, velja vendarle prav ta dirka kot nekaka otvoritev velikih etapnih dirk, ki si bodo sledile vse do poznega poletja.

Zaradi prepovedi podaljšanja že obstoječih dirk, so morali francoski in italijanski organizatorji sprejeti načelo, da bo dirka Pariz - Nica - Rim, ki pa se bosta nadaljevali brez prestanka. Tudi uradna zmagovalca bosta dva. V Nici bo proglašen zmagovalec za odsek Pariz - Nica, v Rimu pa zmagovalec za odsek Nica - Rim. Zmagovalce odseka Pariz - Nica bo kolesar, ki bo imel najmanj točk (na osnovi plasmaja v posameznih etapah), zmagovalec v Rimu pa bo določen na podlagi seštetja časa v obeh odsekih. Logično je zato, da bo zmagovalec te velike okrog 2000 km etapne dirke kolesar, ki bo imel skupni najboljši čas.

Kdo bo zmagovalec? Glede na močno mednarodno udeležbo je favoritov precej. Na vsak način so med njimi štirje «veliki» Francozi Anquetil, L. Bobet, Geminiani in Riviere, Italijani Vito Favero, Nencini, Fornara, Defilippis, Belgijci De Bruyne (zadnji zmagovalec Pariz - Nica), Vannitsen, Impanis, Adriaenssens, Van Daele in drugi. Ker pa je verjetno, da se bo dirka odločila prav v štirih velikih italijanskih etapah, ima največ možnosti za končno zmago prav eden izmed Italijanov in v tem primeru še posebej Vito Favero, ki je potrdil dobro formo na dirki po Sardiniji in ki je lani osvojil drugo mesto na dirki po Franciji.

—«»—

Trening Triestine

Triestina je včeraj nadaljevala s svojimi pripravami za nedeljsko interno srečanje s Torinom. Treninga na občinskem stadionu pod vodstvom trenerja Trevisana so se udeležili vsi titularci razen Tortula, ki se vedno ni popolnoma okreval po influenci.

Danes bodo imeli titularci običajno medtedensko trening, tekmo na dvoje vrat. Njihov nasprotnik bo kombinirana najstorica začetnikov in mladincev. Rezerve pa bodo danes nastopile v Vicenzi proti Lanerossiju v tekmi za kvalifikacijo venstvo rezerv. Triestina bo nastopila v naslednji postavi: **Bandini; Modolo, Dudine; Rocco, Merkuza, Degrassi; Aimber, Rigonat, Cazzaniga, Aldi, Velentin.**

Rezervi za drugi polčas: Vitar Buggini in napadalec Forti.

PLAVANJE

BRISBANE, 3. — Na plavalni prireditvi v Brisbaneju so bili doseženi naslednji rezultati:

100 m hrbtno m.: 1. Thiele 1'05"8; 100 m prosto m.: 1. Konrads 56"9; 100 m metuljček m.: 1. Hayes 1'06"5; 100 m prosto ž.: 1. Ilsa Konrads in 04"5; 200 m prsno ž.: 1. Lassig 2'59"5; 100 m metuljček ž.: 1. Kingston 1'15"4; 400 m prosto ž.: 1. Ilsa Konrads 5'06"7.

STANISLAV HENKO
Odgovorni urednik
Tiska tiskarski zavod ZTT - TOZD

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 4. t. m. ob 19.30 uri Paramount film:

ANGEL BOKSARIEV

(L'Angelo del ring)

Igrajo: PAUL DOUGLAS, JOHN DEREK in CESAR ROMERO

Kino na Opčinah

predvaja danes 4. t. m. z začetkom ob 18. uri film:

«Izziv Angležem»

(La sfida agli inglesi)

Igra HARDY KRUGER

ANDREJ BUDAL

ŽUPAN ŽAGAR

15.

«In ti bi sam sprožil granate v svoj rodni krov?»

«Bi — dasi bi me zelo bolelo».

«Očeto razbiješ streho nad glavo?»

«Nerad, a moral bom. Prvi streli bodo opozorilo, da se lahko umaknete».

«In če se ne umaknem?»

«Zadene tudi vas».

«Sin, sin! Ti se ne bi obotavljal, streljati na lastnega očeta?»

«Ne begajte me, oče! Saj zato prihajam, da to preprečim».

«A če se oče ne umakne, boš vendarle streljal! Tako nečloveškega te dela bodoča domovina — nekaj, česar sploh ni».

«Ne govorite tako, oče. Bodoča domovina živi v neštetih srcih. Lepša je, svetlejša in boljša nega katerakoli druga. Če teh ljudi ne morete spraviti iz hiše, si sami poiščite drugo streho ali pojdite v zaledje k družini».

«Ne pustijo me. In če bi me — ne vem, ali bi šel. Preveč ljubim to vas. Ne morem verjeti v njen pogin. Po svojih močeh ga hočem zabraniti».

«Prazno početje», je zamahnil sin.

«Ni prazno. Kar človek dorega stori, to se nikdar ne izgubi. — Ti postani bolj človeški. Pusti te vratolomne poti. Delaj dobro in se ne mešaj v to krvavo igro, če te nihče ne sili».

«Moja vest me sili!»

«Sin, zakaj si se mi razkril, če si me hotel tako mučiti?»

«Odpustite, oče. Prišel sem z najboljšimi, najčistejšimi nameni. Kakšno prekletstvo je to, da se oče in sin ne moreta razumeti?»

«To je prekletstvo, ki dandanes klije povsod, koder se kri preliva».

«Oprostite, oče, da sem vam prinesel novo bolest. Bomo videli, ali bom mogel biti človeški tudi v vašem smislu. Dolžnost me kliče».

«Nebo ti odpusti, če te satan moti, in blagoslovi te, če si na pravi poti!»

Oče je segel sinu v roko in ga objel. Čez malo je rožljala Tintakonkina bergla z Žagarjevega dvorišča. Ob njej opletajoči hromec je izginil v noč.

Žagar je ostal sam. Sédel je, da bi končal ženi namenjeno pismo. A ni šlo. Misli so mu uhajale za siromakom, ki se je ob bergli premetaval skozi vas, da prespi noč v kdo ve katerem senu. Njegova telesna pohabljenost je zlagana. Kaj pa duševna? Ali ga ni zaverovanost v bodočo domovino duševno pohabila in ga naredila nečloveškega?

«Takšna je torej vojna?» se je vpraševal Žagar.

8.

Naslednje dni je padlo tu in tam nekaj strelov na polje ali v kakšen skedenj.

Tinkatonke ni bilo več k županu. Od ljudi je Žagar izvedel, da se je hraomec še nekaj dni potepal okrog vojaških kuhenj in taborišč. Nato so ga vaščani pogrešali. Ugibali so, je li kje bolan obležal ali ga je strel podrl kje v samoti. Ne duha ne sluha ni bilo več o njem. Ljudje so ga kmalu pozabili. To se je tem laže zgodilo, ker so se malo shajali in pogovarjali; vsakdo je imel s samim seboj in z lastno varnostjo dovolj skrbi.

Žagar je ugibal drugače kakor vaščani. Včasih se je vpraševal, ali se mu ni o Ivanovem nočnem obisku samo sanjalo in ali je kaj takega sploh mogoče. Toda materi namenjeni listek, ki ga je bil Ivan izročil očetu, je vse take dvome brez ugovora neusmiljeno podiral. «Kako je mogoče,» je ril nato po tej zagonetki, «da se je kri od moje krvi tako izprevrgla? Kako se je moglo v Ivanovi duši izcimiti toliko dvolične zvijačnosti, ki je njegova mati in njegov oče nimata niti za lek? Ali mu je tista ženska tako zmedla glavo? Nikdar nismo ničesar slutili o taki nevesti.» Žagarju se je zazdela zdaj ta daljna, skrivnostna neznanka podobna strašni prikazni, ki mu je z mamečimi čari omrežila sina ter ga zasmovala za smrt. Z isto prikaznijo se je v njegovih mislih stapljala obenem tudi Ivanova bodoča domovina. Ali niso to le slepeči prividi razgrete glave? O svojih sinovih je nekdaj mislil, da so se mu rodili za plodno, neutrudno delo na domačih tleh, ki jih zdaj tuji vojaki brezsrčno mesarijo. Jože in Bostjan bi domači zemlji posvetila roke, Ivan glavo. Zdaj so mu jih vse tri raztepli; če še ne močijo tujih tal s svojo krvjo, jih bodo lahko vsak trenutek močili. Kdo se tako kruto igra s človeškimi usodami?

In če je bila Ivanova nočna prikazen resnična, koliko resnice je bilo v Ivanovih besedah? Ali Ivan res izbira in določa smotre topovom z onstran Soče? Ali sta bila Košenička in Ferjan njegovi žrtvi? Ali je ogledušna mreža, o kateri je sin govoril, po deželi res tako na gosto razpredena? Ali ni mladenič pretiraval in se kazal silno samozavestnega samo zato, da bi očeta prej prepričal in ga pridobil zase?

Iz takega mučnega ugibanja so Žagarja trgali županski posli, ki so se bolj in bolj množili. Gospodarski in uradni opravki, ki jih je bilo treba urno sproti reševati, so ga ovirali, da se ni mogel vdajati dolgemu razmišljanju o Ivanovih besedah in načrtih. Čutil je, da je Ivana zajel krvavi vrtinec, kateremu ga ne more več iztrgati, in se je omejil na svojo najbližjo okolico, da bo vsaj doma in vas branil pogibeli, dokler bo mogoče. Oklenil se je misli, ki se je tiste dni živeje ko kdaj poprej oglašala v njem: kar človek dobrega stori, to se nikdar ne izgubi. Ta vera ga je mladila in krepila. Čim bolj je vas kopnela in so se hiše rušile v grobljo in so vaščani odhajali ali padali pod streli, tem bolj je od gosposke in posameznikov dohajalo vprašanj, dopisov in prošnja. Z vseh koncev sveta so se oglašali domačini in zahtevali podatkov, listin in potrdil o rojstvu in družini, vedenju in premoženju zase in za svoje sorodnike po več kolen nazaj. S tajnikom sta to delo komaj zmagovala. Zdelo se je, da vas nima več le nekaj stotin prebivalcev, od katerih je bila komaj petina doma, temveč da so se postoterili in potisočerili in so od mrtvih vstali tudi vsi tisti, ki so od pamtiveka mirno spali po gomilah kraj vasi.

«Čim bolj ginemo, tem več nas je,» je tožil tajnik.

(Nadaljevanje sledi)